

Karelia-ammattikorkeakoulu
Tradenomi (AMK)

Yksinyrittäjän eläkesäästäminen

Venla Vääräniemi

Opinnäytetyö, Toukokuu 2023

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2023
Liiketalouden koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Venla Vääräniemi

Nimeke
Yksinyrittäjän eläkesäästäminen

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Pohjois-Karjalan yksinyrittäjien eläkesäästämistapoja ja -käytäntöjä, ja tarjota siihen vaihtoehtoisia tapoja YEL-maksun lisäksi. Opinnäytetyössä keskityttiin pakolliseen YEL-vakuutukseen ja yleisimpiin suhteellisen matalariskisiin sijoitus- ja säästämismuotoihin ja verotukseen.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Tavoitteena oli saada kattava kuva yksinyrittäjien säästämistavoista ja -muodoista. Kyselyn avulla selvitettiin myös yrittäjien mielipiteitä ja kokemuksia YEL-maksuihin liittyen. Tutkimuksessa pyrittiin saamaan mahdollisimman laaja otanta. Kyselyyn vastasi 82 pohjoiskarjalaista yksinyrittäjää.

Yksinyrittäjien kyselyn tuloksissa korostui epävarmuus YEL-maksujen kannattavuudesta ja eläkkeen riittävydestä. Suurin osa vastaajista oli yli 41-vuotiaita, ja yleisin toimiala oli ”Muu palvelutoiminta”. Erilaisiin rahastoihin sijoittaminen oli yleisin säästötapa. Kyselyn perusteella lähes puolet Pohjois-Karjalan yksinyrittäjistä maksaa liian alhaista YEL-maksua ja säästää eläkettä muilla tavoilla. Ikäryhmittäin havaittiin eroja säästämisenä, ja suurin osa yrittäjistä pitää omaa säästämistään luotettavampana kuin YEL-maksuista saatavaa eläkettä. YEL-lakiuudistus ei ole vaikuttanut merkittävästi vastaajien eläkesäästämiseen.

Kieli
suomi

Sivuja 54
Liitteet 1
Liitesivumäärä 4

Asiasanat
yksinyrittäjä, eläkesäästäminen, YEL

THESIS
May 2023
Degree Programme in Business Economics

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Venla Vääräniemi

Title
Retirement Savings of a Solo Entrepreneur

Abstract

The aim of this thesis was to investigate the retirement saving methods and practices of solopreneur in North Karelia, offering alternative approaches in addition to the YEL, Finnish Self-Employed Persons' Pension Act, contribution. The thesis focuses on the mandatory YEL insurance, common relatively low-risk investment and saving methods, and taxation.

The research was conducted as a quantitative survey. The objective was to obtain a comprehensive overview of the savings methods and forms among solo entrepreneurs. The survey also aimed at gathering the entrepreneurs' opinions and experiences related to YEL contributions. The aim was to achieve a wide-ranging sample. The survey was responded by 82 solo entrepreneurs in North Karelia.

The survey results among solo entrepreneurs highlighted the uncertainty regarding the profitability and adequacy of YEL contributions. Most respondents were over 41 years old, and the most common industry was "Other services." Investing in various funds was the most common savings method. Based on the survey, nearly half of the entrepreneurs in North Karelia pay too low YEL contributions and save for retirement through other means. Differences in saving behavior were observed among different age groups, and most entrepreneurs consider their own savings more reliable than the pension received from YEL contributions. The YEL reform has not significantly affected the respondents' retirement savings.

Language
Finnish

Pages 54
Appendices 1
Pages of Appendices 4

Keywords
solo entrepreneur, retirement savings, YEL

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Opinnäytetyön tausta	6
1.2	Opinnäytetyön tavoite ja rajaukset	7
1.3	Aiemmat tutkimukset	7
1.4	Opinnäytetyön rakenne	8
2	Yrittäjän eläke	9
2.1	YEL-vakuutus	10
2.1.1	Työtulo	11
2.1.2	YEL-maksun määräytyminen	12
2.1.3	YEL-maksujousto	13
2.1.4	YEL-maksun vähentäminen verotuksessa	14
2.2	YEL-lakiuudistus	15
3	Sijoittaminen eläkesäästämisen muotona	15
3.1	Tilisäästäminen	16
3.2	Osakesijoittaminen	17
3.3	Rahastosijoittaminen	19
3.3.1	Osakerahastot	20
3.3.2	Korkorahastot	20
3.3.3	Yhdistelmärahastot	22
3.3.4	Erikoisrahastot	22
3.4	Vapaaehtoinen eläkevakuutus	23
3.4.1	Verotus vakuutusmaksuissa ja maksettavassa eläkkeessä	24
3.4.2	Vakuutetun menehtyminen	25
3.5	Asunto-/kiinteistösijoittaminen	27
3.5.1	Asunto- ja kiinteistösijoittamisen verotus	29
4	Yritys- ja henkilöverotus	30
4.1	Yrityksen verotus	30
4.2	Yksityishenkilön verotus	31
5	Tutkimusmenetelmät	32
5.1	Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä	32
5.2	Kyselylomakkeen rakentaminen	33
5.3	Tutkimuksen toteuttaminen	36
6	Tulokset	37
6.1	Taustatiedot	37
6.2	YEL-maksu eri ikäluokilla	40
6.3	Vaihtoehtoiset keinot eläkkeen kartuttamiseen	42
6.4	YEL-lakiuudistus	43
7	Johtopäätökset	45
7.1	Luotettavuus ja pätevyys	51
	Lähteet	52

Liitteet

Liite 1 Yksinyrittäjän eläkesäästäminen kysely

1 Johdanto

Merkittävin suuntaus 2000-luvun työelämässä on ollut yksinyrittäjyyden yleistyminen. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 Suomesta löytyi lähes 300 000 yrittäjästä, joista kaksi kolmasosaa eli lähes 200 000 oli yksinyrittäjiä (pois lukien maa-, metsä- ja kalatalous). Vuosituhannen alussa vastaava luku oli 123 000 yksinyrittäjä. (Yrittäjät 2022a.) Yksinyrittäjä määritellään Tilastokeskuksen mukaan henkilöksi, jolla ei ole palveluksessaan palkattua työvoimaa (Tilastokeskus 2022a).

Kesällä 2022 eduskunta hyväksyi YEL-uudistuksen, joka tuli voimaan 1.1.2023. Uudistuksen tarkoituksena on turvata yrittäjien eläketurvaa. Uudistuksen myötä eläkevakuutusyhtiöt tarkistavat yrittäjien työtulon kolmen vuoden välein. Tämän toimenpiteen avulla pyritään estämään alivakuuttamista, joka on ollut yleistä yrittäjien keskuudessa. (Ilmarinen 2022c.) YEL-maksu perustuu yrittäjän työtuloon, ja se vaihtelee 24–26 prosentin välillä yrittäjän iän mukaan (Elo 2022). Esimerkiksi, jos yrittäjän työtulo on 25 000 euroa vuodessa, karkeasti laskettuna YEL-maksu olisi 6 250 euroa.

Vuoden 2021 alussa Suomen Yrittäjät toteuttivat yrittäjägallupin, joka käsitteli YEL-järjestelmää ja eläkesäästämistä. Tähän kyselyyn vastasi 1 120 pk-yrityksen edustajaa. (Yrittäjät 2023b.) Tilastokeskuksen mukaan pk-yritykseksi määritellään yritys, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden liikevaihto vuodessa on enintään 50 miljoonaa euroa, tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa (Tilastokeskus 2023b). Kyselyn tulosten mukaan vain kymmenen prosenttia vastaajista luottaa nykyiseen YEL-järjestelmään täysin, kun taas yli 40 prosenttia yrittäjistä suhtautui järjestelmään epäilevästi. Vastaajista 25 prosenttia ilmoitti jossain määrin luottavansa järjestelmään. (Yrittäjät 2023b.)

Suomen Yrittäjien kyselyssä oli myös osio, jossa tiedusteltiin, miten yrittäjät varautuvat tuleviin eläkepäiviinsä. Tulosten mukaan vain 25 prosenttia vastaajista katsoi maksavansa riittävän suurta YEL-maksua, joka turvaisi heidän eläkkeensä. Yli 50 prosenttia vastaajista ilmoitti harjoittavansa sijoitustoimintaa

eläkkeen turvaamiseksi, kun taas 35 prosenttia vastaajista säästi rahaa tulevaa eläkettään varten. (Yrittäjät 2023b.)

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään yrittäjän eläkesäästämistä YEL-vaikutuksen avulla sekä yleisimpiä suhteellisen matalariksillä sijoittamisen ja säästämisen muodoilla. Tämän jälkeen tutkimusosiossa toteutettiin kysely Pohjois-Karjalan yksityisyrityksille, jossa selvitettiin heidän tapojaan varautua tuleviin eläkepäiviinsä. Tutkimuksen tarkoituksena on saada kattava kuva yksityisyrityksien eläkesäästämistavoista ja -käytännöistä.

Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä eläkesäästäminen on ollut viime vuosina keskustelunaiheena yritysten keskuudessa. Opinnäytetyön avulla pyritään lisäämään ymmärrystä siitä, miten Pohjois-Karjalaiset yksityisyritykset varautuvat eläkepäiviinsä ja mitä keinoja he käyttävät säästämisen ja sijoittamisen suhteen.

1.1 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyön aihe valikoitui opinnäytetyönohjaajan ehdotuksesta. Aihe itsessään on erittäin ajankohtainen ja ollut paljon esillä, koska vuoden 2023 tammi-kuussa astui voimaan YEL-maksuihin liittyvä lakimuutos (Ilmarinen 2022c). Eläkesäästäminen on merkittävä aihe yritysten näkökulmasta. Yrittäjät ovat itse vastuussa omasta eläketurvastaan, toisin kuin palkkatyöntekijät. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 179.)

Opinnäytetyön aiheen valinnassa korostui oma mielenkiinto yrittäjyyttä ja sijoittamista kohtaan. Perheessani on yksityisyrityksellä, joten yksityisyrityksen eläkesäästäminen on aiheena itselleni tuttu. Koen kuitenkin, että aiheesta ei ole tarpeeksi selkeää tietoa saatavilla, ja tästä syystä opinnäytetyö onkin hyvä tapa tuoda tietoa yritysten keskuuteen.

1.2 Opinnäytetyön tavoite ja rajaukset

Aiheena yrittäjän eläkesäästäminen on laaja. Tästä syystä aihe on rajattu pakolliseen YEL-vakuutukseen ja yleisimpiin suhteellisen matalariskisiin sijoittamiseen ja säästämisen muotoihin. Opinnäytetyön kyselyn kohderyhmä on rajattu Pohjois-Karjalan yksinyrittäjiin. Kohderyhmäksi valikoitui opiskelupaikkakunnan, Joensuun mukaan.

Opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella Pohjois-Karjalassa toimivien yksinyrittäjien eläkesäästämistä. Tulosten ja opinnäytetyön teoriaosuuden avulla pyritään tarjoamaan yksinyrittäjille tietoa erilaisista mahdollisuuksista säästää omaa eläkettään varten YEL-vakuutuksen lisäksi. On tärkeää huomata, että YEL-maksu on pakollinen maksu, joka yrittäjän tulee suorittaa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ei ole antaa valmista vastausta siihen, miten eläkesäästäminen pitäisi toteuttaa. Sen sijaan tarkoituksena on tarjota vaihtoehtoisia tapoja eläkesäästämiseen YEL-maksujen lisäksi.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Pohjois-Karjalan alueen yksinyrittäjien nykytilanne eläkesäästämisen suhteen. Kyselyn avulla pyrittiin analysoimaan, esiintyykö eläkesäästämässä eroja eri ikäryhmien välillä. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin, onko vuonna 2009 tapahtunut vapaaehtoista eläkevakuutusta koskeva lakiuudistus vaikuttanut yksinyrittäjien eläkesäästämiskäyttäytymiseen.

Kyselylomakkeen avulla voitiin kerätä tietoa yksinyrittäjien eläkesäästämistä koskevista asenteista, tottumuksista ja päätöksenteosta. Analysoimalla vastauksia saatiin arvokasta tietoa siitä, miten yksinyrittäjät suhtautuvat eläkesäästämiseen.

1.3 Aiemmat tutkimukset

Yrittäjän eläkesäästämistä itsestään löytyy runsaasti tietoa monista eri lähteistä. Aiheesta löytyy kirjallisuutta ja asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita.

Kirjallisuus ja artikkelit on kirjoitettu kuitenkin usein yleistäen yrittäjän kannalta. Opinnäytetyön aiheena yksinyrittäjän tai yrittäjän eläkesäästäminen on vähän käytetty aihealue. Theseuksesta löytyi muutama jokseenkin omaan työhöni viittaava opinnäytetyö, joita olivat Jani Laaksosen (2012) *Eläkesäästäminen* ja Nea Jämsénin (2020) *Sijoittaminen eläkesäästämisen muotona verrattuna YEL-vakuutukseen yrittäjän näkökulmasta*.

Laaksosen (2012) opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä eläkesäästämiseen. Teoriaosuudessa perehdyttiin Suomen eläkejärjestelmään, kuitenkin pääkohtina olivat vanhuus- ja työeläke, sekä yrittäjän eläketurvakassa. Tutkimusosa tehtiin vertailemalla pankkien tarjoamia tuotteita ja tutkimalla nuorten aikuisten suhtautumista eläkesäästämiseen ja säästämiseen ylipäättänsä. Opinnäyte tehtiin ilman toimeksiantoa. Tutkimuksessa selvisi, että tuotteiden välillä löytyy paljon eroja eri pankkien välillä. Haastattelun lopputulemaksi tuli, että lähes jokainen piti säästämistä hyvin tärkeänä, mutta kaikki eivät itse silti säästäneet. (Laaksosen 2012.)

Jämsénin (2020) kohdalla opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuinka yrittäjän kannattaa säästää eläkettään varten. Teoriassa käsiteltiin YEL-vakuutusta sekä erilaisia sijoitusmuotoja. Empiirinen osuus koostui opinnäytetyön yrittäjien haastatteluista. Haastattelussa pyrittiin selvittämään yrittäjien nykyisiä eläkesäästätapoja. Tuloksista selvisi, että yrittäjän kannattaa maksaa YEL-maksua, joka oikeuttaa päivärahaan ja sen lisäksi sijoittaa eläketurvan takaukseksi. (Jämsén 2020.)

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön luvussa 2 käsitellään yleisesti yrittäjän eläkesäästämisen tavoitteita sekä sitä, miten eläkettä rahoitetaan Suomessa. Luvussa keskitytään myös YEL-vakuutukseen, ja siinä käsitellään työtuloa, sen määrittämistä, jouston toimintaa ja mahdollisuuksia vähentää maksuja verotuksessa. Vuonna 2023 tammikuussa tuli voimaan YEL-uudistus. Tämä ajankohtainen muutos käydään myös läpi.

Luku 3 sisältää yleisimpiä melko matalariskisiä sijoittamisen ja säätämisen muotoja ja niiden verotusta. Verotusta käsitellään yleisellä tasolla myös luvussa 4, tarkastellen sitä, yrityksen, että yksityishenkilön näkökulmasta.

Opinnäytetyön lopussa luvuissa 5–7 keskitytään tutkimusmenetelmiin, kyselyn tuloksiin ja johtopäätöksiin. Näissä luvuissa käsitellään kyselyn toteuttamista, tulosten analysointia ja luodaan johtopäätökset tutkimuksen luotettavuudesta ja vaikuttavuudesta.

2 Yrittäjän eläke

Suomessa eläkejärjestelmän päämääränä on varmistaa yksilön toimeentulo koko elinkaaren ajan. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta vanhuusköyhyyden vähentäminen on tärkeä tavoite. Suomessa työeläkelaki yhdessä kansaneläkelain kanssa tarjoavat perustoimeentulon turvan eläkkeen muodossa vanhuuden ja työkyvyttömyyden aikana perustuslain mukaisesti. (Rissanen ym. 2017, 14.)

Yrittäjän eläkelain (YEL) perusturva rahoitetaan jakojärjestelmällä. Järjestelmässä työssäkäyvä väestö maksaa vuosittain tarvittavan määrän maksuja, jonka on tarkoitus kattaa kyseisenä vuonna maksettavat yrittäjien eläkkeet. YEL-toimintaa harjoittavat eläkelaitokset kustantavat yhdessä muiden eläkelaitosten kanssa yrittäjien eläkkeet keräämillään varoilla. Valtio osallistuu myös yrittäjien eläkkeiden rahoitukseen. Jos yrittäjät eivät ole kerryttäneet riittävästi eläketurvaa yrittäjänä, voivat he olla oikeutettuja kansaneläkkeeseen ja taakuueläkkeeseen. Nämä eläkkeet maksetaan Kansaneläkelaitoksen (Kela) toimesta. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 159.)

2.1 YEL-vakuutus

Suomessa yrittäjien sosiaali- ja eläketurvan perusta on YEL-vakuutus eli eläkevakuutus. Tämän vuoksi se on lakisääteinen kaikille, jotka katsotaan yrittäjiksi.

Yrittäjän edellytykset ovat:

- Työskentely ei tapahdu työ- tai virkasuhteessa
- Yrittäjä on 18–69-vuotias
- Yritystoiminta on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta
- Osakeyhtiössä johtavassa asemassa oleva henkilö, joka omistaa yksin yli 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli puolet yhtiöstä tai äänivallasta
- Avoimen yhtiön yhtiömies
- Kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies
- Arvioitu työtulo on vähintään 8 261,71 euroa vuodessa (2022). (Eläketurvakeskus 2022a.)

Yrityksen omistaminen ei riitä, vaan yrittäjän tulee työskennellä itse yrityksessä. Maatalousyritystoimintaa ei vakuuteta YEL-vakuutuksella, vaan maatalousyrittäjän eläkelain mukaan. (Rissanen ym. 2017, 73.)

Työeläkevakuutuksen yrittäjä voi ottaa joko työeläkevakuutusyhtiöstä tai YEL-vakuuttamista harjoittavasta eläkekassasta, jos sellainen toimii hänen alallaan. Työeläkeyhtiöitä Suomessa ovat: Elo, Veritas, Ilmarinen ja Varma. Yrittäjien YEL-vakuutuksia valvoo Eläketurvakeskus (ETK). Mikäli yrittäjä ei ole ottanut vakuutusta, kehottaa Eläketurvakeskus sellaisen hankkimaan. Jos yrittäjä ei kehotuksesta huolimatta ota YEL-vakuutusta annetussa määräajassa, ottaa Eläketurvakeskus vakuutuksen yrittäjälle tämän kustannuksella. Yrittäjälle kertyy ainoastaan maksettujen YEL-maksujen perusteella eläkettä. Jos näitä maksuja laiminlyö, pienenee yrittäjän saama YEL-eläke. (Eläketurvakeskus 2022b.)

Yrittäjä voi ottaa ainoastaan yhden YEL-vakuutuksen itselleen, vaikka hän toimisi useammassa yrityksessä yrittäjänä. YEL-vakuutukseen sisällytetään koko yrittäjätoiminta. Jos yrittäjän työtulo jää alle mainitun 8 261,71 euroa vuodessa (2022), voi hän ottaa vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen. Tähän sovelletaan pääsääntöisesti pakollisen vakuutuksen kanssa samoja säännöksiä. (Rissanen ym. 2017, 80–81.)

YEL-vakuutus kattaa yrittäjän eläkkeen lisäksi sosiaaliturvan. Tähän kuuluu sairaus- ja vanhempainpäiväraha sekä työttömyysturva. Kela ja yrittäjien työttömyyskassat käyttävät yrittäjien etuuksien laskennassa YEL-työtuloa. Työttömyysturvan saadakseen työtulon alaraja vuodessa on 14 088 euroa vuonna 2023. (Työeläke 2022a.)

Jos yritys on avoin yhtiö (Ay), kommandiittiyhtiö (Ky) tai osakeyhtiö (Oy) tulee yrittäjän maksaa YEL-maksun lisäksi pakollista sairausvakuutusmaksua palkan sivukuluna. Tämä koostuu sairaanhoitomaksusta ja päivärahamaksusta. Nämä maksut eivät kuulu YEL-vakuutukseen. Liikkeen- tai ammatinharjoittajan (Tmi) ei tarvitse maksaa sairaskvakuutusmaksua, sillä tässä tapauksessa yrittäjä ei nosta palkkaa, vaan yksityisottoja yrityksen tililtä. (Yritystulkki 2023a.) Vuonna 2023 yrittäjien sairaskvakuutusmaksun päivärahamaksu on 1,36 prosenttia palkka- tai yrittäjätulosta, jos vuotuisen tulon määrä on vähintään 15 703 euroa. Jos tulot jäävät pienemmiksi on päivärahamaksu 0,00 prosenttia. (Vero 2023c.)

2.1.1 Työtulo

Keskeinen asia yrittäjän eläketurvan muodostumisessa on työtulo. Yrittäjän eläke ja työeläkevakuutusmaksut määräytyvät työtulon mukaan. Eläkelaitos vahvistaa vakuutuksen alkaessa päätöksellään yrittäjälle yrittäjän vuotuisen työtulon. Työtulo ei ole sama asia kuin yrityksen tulos. (Rissanen ym. 2017, 81.)

YEL-vakuutuksen työtulo on Yrittäjän oma arvio työpanoksen rahallisesta arvosta. Tämän tulisi vastata vuosipalkkaa, jonka yrittäjä maksaisi työstä samaan työhön palkatulle ulkopuoliselle tekijälle, jolla on vastaava ammattitaito kuin yrittäjällä itsellään. Kokonaistyötulo lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Jos yrittäjällä on useampia omistuksessa olevia yrityksiä, joissa hän työskentelee, niin lasketaan hänen työtulonsa näihin yritystoimiin yhteensä käytetyn työpanoksen perusteella. (Rissanen ym. 2017, 81.) Kun työpanos ylittää työtulon minimirajan tarvitsee yrittäjä YEL-vakuutuksen. Minimiraja vuonna 2022 YEL-vakuutukseen on 8261,71 euroa ja yläraja 187 625 euroa. (Varma 2022a.)

2.1.2 YEL-maksun määräytyminen

YEL-maksun määrään vaikuttavat yrittäjän YEL-työtulo, ikä, maksujen eräkauskaudet, vakuutusmaksuprosentti ja se, että toimiiko yrittäjänä ensimmäistä kertaa. Vuonna 2023 YEL-maksu on yhtä suuri, kuin vuonna 2022:

- 18–52- vuotiailla 24,10 % vahvistetusta YEL-työtulosta
- 53–62-vuotiailla 25,60 % vahvistetusta YEL-työtulosta
- vähintään 63-vuotiailla 24,10 % YEL-työtulosta (Elo 2022.)

Nämä maksuprosentit vahvistaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriö. Jos on aloittavana yrittäjänä, saa ensimmäisen 48 kuukauden ajalta 22 prosentin alennuksen vakuutusmaksuihin. (Elo 2022.)

Pauli Reinikainen on kirjoittanut Suomen Yrittäjien nettisivuille artikkelin, jossa on selkeä laskelma siitä, kuinka työtulo määräytyy viidellä eri alalla. Yhdessä esimerkissä käydään läpi, kuinka päätoimisella yksinyrittäjällä parturina työtulo määräytyy. Laskelma on laskettu niin, että esimerkissä yrittäjä on syntynyt 1.8.1992, eikä hänellä ole aikaisempaa eläkekertymää. (Reinikainen, 2022.)

Laskelma menee seuraavasti:

Työtulo: 23000 euroa

YEL-vakuutusmaksu:

4325 eur / vuosi

360 eur / kk

Arvio päivärahoista:

Sairauspäiväraha: 54 eur / arkipäivä

Tapaturmapäiväraha: 64 eur / päivä

Ansiopäiväraha: 59 eur / työpäivä

Peruspäiväraha: 35 eur / työpäivä

Vanhempainpäiväraha: 54 eur / arkipäivä

Arvio työeläkkeestä:

958 eur / kk (alin eläkeikä)

1119 eur / kk (ylin eläkeikä) (Reinikainen, 2022.)

Monet yrittäjät, jotka tienavat yli YEL-ajan määrittelevät YEL-työtulonsa tarkoituksellisesti liian alhaisiksi. Eläketurvakeskus (ETK) vuonna 2020 tekemä tutkimus paljastaa, että 43 % yrittäjistä kokee maksavansa liian vähän eläketurvaa. Varsinkin yksinyrittäjien ja ilman yhtiökumppania toimivien yrittäjien keskuudessa tämä on yleistä. Yleisin syy liian pienen eläketurvan maksulle on, että yrittäjillä ei ole varaa maksaa suurempaa maksua. (Eläketurvakeskus 2022c.) Muita syitä liian alhaiseen määrittämiseen voi olla esimerkiksi se, että yrittäjä pyrkii turvaamaan eläkepäivät muulla tavoin. Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus käydä näitä muita tapoja läpi ja selvittää kyselyn avulla, mitä muita tapoja yrittäjät käyttävät eläkkeen kerryttämiseen.

2.1.3 YEL-maksujousto

YEL-maksujoustopissa yrittäjän on mahdollista vaikuttaa YEL-maksujen suuruuteen taloudellisen tilanteensa mukaan. Yrittäjä voi muuttaa YEL-vakuutuksensa työtuloa ja sitä kautta myös YEL-maksujen määrää. Jos yrittäjän taloudellinen tilanne on hyvä, voi omaa eläkekertymää parantaa maksamalla lisämaksua. Toisaalta, jos tilanne on heikompi, voi YEL-maksua pienentää ilman, että sosiaaliturva heikkenee. Lisämaksu voi olla 10–100 prosenttia. Maksun peruste ei kuitenkaan voi ylittää YEL-työtulon ylärajaa, joka on 187 625 euroa (vuonna 2022). YEL-maksua voi pienentää 10–20 prosenttia, ja tämä ei voi alittaa YEL-työtulon alarajaa, eli 8 621,71 euroa (vuonna 2022). Lisämaksua voi maksaa halutessaan, vaikka joka vuosi, mutta pienentää voi vain seitsemän peräkkäisen kalenterivuoden aikana enintään kolmena vuonna. (Varma 2022a.)

YEL-joustoa voi käyttää, jos kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

- YEL-vakuutus on voimassa samassa työeläkeyhtiössä koko kalenterivuoden ajan
- YEL-maksuja ei ole erääntyneenä
- ei saa aloittavan yrittäjän alennusta
- ei saa työeläkelakien mukaista eläkettä (Ilmarinen 2022b.)

Jos vakuutus päättyy tai työtulo muuttuu kesken kalenterivuoden, jousto purkaantuu kokonaisuudessaan (Ilmarinen 2022b).

2.1.4 YEL-maksun vähentäminen verotuksessa

YEL-maksuja voi vähentää verotuksessa. Tämän vähennyksen voi tehdä joko henkilökohtaisessa veroilmoituksessa, puolison veroilmoituksessa tai yrityksen veroilmoituksessa. Jos yrittäjä maksaa YEL-maksut itse voidaan ne vähentää yrittäjän henkilökohtaisessa tai puolison verotuksessa. Toiminimiyrittäjänä voi vähentää YEL-maksut joko elinkeinotoiminnan kuluina, tai henkilökohtaisessa verotuksessa. Päätös tehdään veroilmoitusta täyttäessä, mutta maksut voi vähentää vain yhdellä tavalla. (Ilmarinen 2022a.)

Yleensä on suositeltavaa vähentää toiminimiyrittäjänä maksut henkilökohtaisessa verotuksessa, jolloin ne vähennetään kokonaan ansiotuloista. Maksut ilmoitetaan henkilökohtaisessa esitäytetyssä veroilmoituksessa, ja ne vähennetään ansiotuloista, ei pääomatuloista. Jos ansiotulot ovat pienet, kannattaa hyödyntää mahdollisen puolison ansiotuloja. Yleisesti suositellaan vähentämään YEL-maksut sillä osapuolella, jolla on suuremmat ansiotulot. Jos kummallakaan ei ole ansiotuloja, tai ne ovat vähäiset, niin YEL-maksujen vähentäminen henkilökohtaisessa verotuksessa ei ole järkevää. YEL-maksut eivät huomioidu ansiotulon tappiota laskiessa. (Ilmarinen 2022a.)

Yhtiömuotoisessa yritystoiminnassa YEL-maksut voi vähentää yrityksen kuluina. Vähennykset voi tehdä ainoastaan silloin, kun yritys maksaa YEL-maksut. Jos yritys tekee voittoa, on usein suositeltavaa tehdä vähennykset yrityksen

nimissä. Yritystoiminnan ollessa tappiollista, YEL-maksujen vähentäminen elinkeinotulosta lisää vahvistettavaa elinkeinotoiminnan tappiota. Välittömän verohyödyn saa ainoastaan silloin, kun maksaa maksut itse ja vähentää ne ansiotuloista. (Ilmarinen 2022a.)

2.2 YEL-lakiuudistus

Vuoden 2023 tammikuun ensimmäinen päivä on tullut voimaan uudistus yrittäjän eläke- ja sosiaaliturvamaksuissa. Uudistuksen syynä on valtion kasvanut osuus yrittäjien eläkkeissä. Tavoitteena on turvata yrittäjien eläke saamalla vakuutusmaksut lain edellyttämälle tasolle. Uudistus keskittyy siihen, miten eläkeyhtiö tarkistaa eläkevakuutuksen työtulon ja miten yrittäjä sen määrittelee. (Ilmarinen 2022c.)

Ennen työtuloa on päivitetty pääasiassa kahdessa tilanteessa: kun eläkeyhtiö on tarkastanut työtulon vuoden alussa palkkakertoimella, ja kun yrittäjä on hakenut muutosta työtuloon. Jatkossa eläkeyhtiöllä on velvollisuus tarkistaa yrittäjän työtulo joka kolmas vuosi. Työtulon käsite ei muutu, mutta määrittämisessä käytettävät tiedot täsmentyivät. Jos eläkeyhtiö huomaa, että vakuutusmaksut ovat väärällä tasolla, ovat he yhteydessä yrittäjään ja tämän jälkeen yrittäjä voi toimittaa tarvittavia lisätietoja eläkeyhtiölle selventääkseen työtulonsa määrittämistä tai muuttaa työtulonsa määrää. (Ilmarinen 2022c.)

3 Sijoittaminen eläkesäästämisen muotona

Kun sijoittamisen aloittaa sijoittajan olisi suositeltavaa ensiksi määritellä oma riskinsietokykynsä. Määrittelyn apuna voi käyttää sijoitusneuvojaa. Riskinsietokyvyllä ymmärretään sijoittajan kyky suhtautua mahdollisten tappioiden syntymiseen. Sijoitukset voivat heilahdella osissa sijoituskohteissa paljonkin. Tuleekin selvittää, onko sijoittaja valmis kuinka suuriin arvon muutoksiin. Suurempaa

tuottoa tavoittelevan tulee omata suurempi riskinsietokyky, kun taas vastaavasti pienemmän riskinsietokyvyn omaavan tuotto-odotukset ovat maltillisemmat. (Kallunki & Martikainen & Niemelä 2011, 23–24.)

Kun riskinsietokyky on määritelty kannattaa sijoittajan määritellä sijoitushorisontti, eli kuinka kauan varallisuus voi olla sidottuna sijoituskohteeseen. Sijoittajan oma elämäntilanne vaikuttaa sijoitushorisonttiin. (Kallunki ym. 2011, 41–42.) Kun sijoittaja on määritellyt riskinsietokyvyn ja sijoitushorisontin voi hän aloittaa erilaisten sijoitustuotteiden vertailun ja tehdä oman sijoitussuunnitelmansa.

3.1 Tilisäästäminen

Tilille säästäminen on monille tutuin ja turvallis in vaihtoehto säästämiseen. Pidemmällä aikavälillä tämä ei välttämättä ole kannattavaa, koska inflaatio yleensä vähentää tilin tuottoa, riippuen tilin korosta. Eri tilien tuotosta peritään lähdevero aina kun korkotuotto maksetaan tilille. Useat rahalaitokset suosittelvatkin rahan sijoittamista pidemmällä aikavälillä jonnekin muualle, kun tilille. (Kontkanen 2011, 115–116.)

Jokapäiväisen maksuliikenteen hoitoon sopiva tili on käyttötili. Siinä korko on yleisesti vallitsevia lyhyitä euromaiden yhteistä viitekorkoa eli euribor-korkoa matalampi tai korkoa ei ole lainkaan. Nostot sekä talletukset ovat maksuttomia. Käyttötilien palveluun kuuluvat yleensä erilaiset maksuliikepalvelut, kuten pankkikortit ja verkkopankkitunnukset. (Kontkanen 2011, 115.)

Säästämiseen sopiva tili on usein määräaikaistili. Tilille sijoitetaan rahat sovittun määräajan mukaisesti. Tämä voi olla rahalaitos kohtaisesti kuukaudesta kymmeneen vuoteen. Tälle talletukselle pankki lupaa määräajan päätyttyä ennalta sovittun korkotuoton. Talletukselle maksettavan koron määrä riippuu asiakkuudesta, sekä vallitsevan markkinatilanteen mukaisesta korosta. Määräaikaisen tilin talletuksia ei ole mahdollista nostaa ennakkoon, vaan ne ovat sidottu sovittun määräajan mukaisesti. Pankkien välisen kilpailun takia määräaikaistileillä on pankkien välisiä eroja. (Kontkanen 2011, 116.) Tämän hetken tilanteen

määräaikaistilien koroissa pystyy näkemään kuvasta 1. Säästösummana on käytetty 10 tuhatta euroa ja vertailussa on käytetty yleisimpiä Suomessa olevia pankkeja.

Määräaikaistalletukset, 10 000€, %

PANKKI	PVM	1KK	3KK	6KK	12KK	24KK
Aktia	3.5.2023			2,49	2,82	2,60
Alisa Pankki	3.5.2023			2,30	2,85	3,00
Bank Norwegian	3.5.2023					
Bigbank	3.5.2023	1,25	1,50	2,25	3,00	3,00
Collector Bank	3.5.2023					
Danske Bank	4.5.2023	1,96	2,00	2,21	2,42	
Handelsbanken	3.5.2023					
Hypo	3.5.2023			1,80	2,70	2,90
Instabank	3.5.2023					
Nooa Säästöpankki	4.5.2023			2,50	3,00	3,00
Nordea (Helsinki)	22.3.2023					
POP-Pankki Suomen Osuuspankki, Helsinki	3.5.2023				2,30	2,50
S-Pankki	3.5.2023				2,75	2,45
Svea Bank	5.4.2023				2,90	3,10
TF Bank	3.5.2023					
Ålandsbanken	14.4.2023				2,40	

Kuva 1. Talletuskorot 2023. (Kauppalehti 2023.)

Suomessa tileillä olevilla talletuksilla on talletussuojajärjestelmä, josta vastaa Rahoitusvakuusvirasto. Jos talletuspankki ajautuu pysyvästi maksukyvyttömästi turvaa talletussuoja tileillä olevia varoja 100 000 euroon asti. Talletussuoja on pankkikohtainen. Jos tallettajalla on useassa pankissa tilitalletuksia suojaa talletussuojajärjestelmä jokaisessa pankissa 100 000 euroon asti. Talletussuojan piiriin kuuluvat kaikki yksityishenkilöiden talletukset, sekä useimmat yhdistysten, yritysten ja säätiöiden talletukset. Suositeltavaa onkin, että jos tallettaa suuria summia tileillään, hajauttaisi niitä talletussuojan turvin eri pankkeihin. (Rahoitusvakuusvirasto 2022a.)

3.2 Osakesijoittaminen

Osakeyhtiöt jaetaan yleisesti yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin. Yksityisen osakeyhtiön osakkeilla ei voi käydä kauppaa julkisessa pörssissä, kun taas julkisen osakeyhtiön osakkeita voi ostaa ja myydä pörssissä. Yksityisellä

osakeyhtiöllä ei ole lakisääteistä vähimmäisosakepääomaa. Julkisen osakeyhtiön osalta lainsäädäntö edellyttää vähintään 80 tuhannen euron osakepääomaa, joka on merkittävä ennen yhtiön perustamista. Osakepääoma edustaa yrityksen sijoitettua pääomaa, joka voi olla joko rahana tai apporttina eli muuna omaisuutena, ja se on asetettava ennen kuin yhtiö voi aloittaa toimintansa. (Suomi 2023a.) Tässä opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi osakekauppaa julkisilla osakkeilla, sillä ne ovat sijoittajien helposti saatavilla.

Kun sijoittaja ostaa osakkeen, hän omistaa tietyn osuuden yhtiöstä. Yhtiön osakepääoma muodostuu liikkeelle lasketuista osakkeista. Osakkeet lasketaan liikkeelle maksuttomassa tai maksullisessa osakeannissa. Maksuttomassa osakeannissa yhtiö antaa uusia osakkeita omistajilleen ilman maksua. Maksullisessa osakeannissa osakkeet myydään sijoittajille tiettyyn hintaan. Osakkeen omistajien taloudellinen riski rajoittuu sijoitettuun pääomaan. Tämä tarkoittaa sitä, että sijoittaja ei voi menettää enempää, kuin sijoittamansa pääoman. (Kallunki ym. 2011, 101–102.)

Osakkeita ostaessaan sijoittaja odottaa suurempaa tuottoa kuin tilitalletuksista. Kuitenkaan osakkeiden tuottoa ei voi tietää etukäteen. Osakemarkkinoilla osakkeiden hinnat määräytyvät siten, että tuotto vastaa siihen liittyvää riskiä. Talouden kasvaessa osakekurssin yleensä nousevat ajan myötä. Kasvu kuitenkin vaihtelee, eikä ole tasaista. Matkan varrella voi olla voimakkaita suhdannevaihteluja. Huonoimmassa tapauksessa osakeyhtiö voi joutua konkurssiin. Tällöin sijoittaja menettää sijoittamansa pääoman (Kallunki ym. 2011, 102.)

Yhtiö voi jakaa osakkeensa eri sarjoihin, joilla on erilaisia oikeuksia. Tämä voi johtaa erilaisiin markkinahintoihin osakesarjojen välillä. Yritykset erottavat osakesarjat toisistaan käyttämällä erilaisia tunnuksia, kuten kirjaimia tai numeroita. Koska tunnuksien eivät ole yhtenäisiä, osakesarjojen erot on selvitettävä erikseen. (Kallunki ym. 2011, 102.)

Pörssiyhtiön osakekurssiin vaikuttavat yrityksen oma liiketoiminta ja sen kehittyminen, kuten myös kysynnän ja tarjonnan mukaan osakemarkkinoilla. Kurssi voi pitkällä aikavälillä nousta ja laskea useamman kerran, eli suhdannevaihtelut

voivat olla voimakkaita. Osa yrityksistä maksavaa osakkeen omistajille osinkoja, kun taloudellinen tilanne sen sallii. Yleensä osingon maksu tapahtuu kerran vuodessa, mutta se voidaan myös maksaa useamminkin. (Elo & Saarhelo 2018, 22.)

Jotta osakekauppaa voi harjoittaa, on avattava arvo-osuustili tai osakesäästötili, johon ostetut osakkeet kirjataan. Arvo-osuustili toimii käytännössä kansiona, jossa säilytetään ostetut osakkeet. Jos haluaa tehdä osakekauppaa oman pankin verkkopankissa, on mahdollista avata arvo-osuustili omaan pankkiryhmään. Lisäksi osakekauppaa voi käydä myös muiden palvelutarjoajien kautta, ei ainoastaan pankkien. (TalousSuomi 2023a.)

3.3 Rahastosijoittaminen

Finanssialan vuonna 2015 teettämän tutkimuksen mukaan sijoitusrahasto-osuuksia omistaa henkilökohtaisesti noin kolmasosa suomalaisista. 2000-luvulla rahastojen suosio lähti suureen kasvuun. Tällä hetkellä rahastojen lukumäärä ylittää selvästi pörssiyhtiöiden määrän. Pelkästään Euroopassa sijoittajilla on valittavana yli 35 000 eri sijoitusrahastoa. (Kauppila & Puttonen & Repo, 2020, 13–14.)

Rahaston toimintaperiaate on, että sijoittajien rahat kerätään yhteen ja sijoitetaan useampaan eri paikkaan. Omistukset muodostavat keskenään rahaston. Tämä on oma juridinen yksikkönsä. Tavoitteena on saada lisää tuottoa sijoitetulle pääomalle. Rahasto jakaantuu yhtä suuriin osuuksiin keskenään. Näitä osuuksia voi sijoittaja ostaa tai myydä päivän kurssin mukaan. Osuuden arvo muuttuu rahastossa olevan omaisuuden muuttuessa. (Kauppila ym. 2020, 59–60.)

Rahastoyhtiöt rakentavat rahastoja sijoittajille. Tästä sijoittajat maksavat vaihtelevia kuluja. Näitä kuluja voivat olla merkintäpalkkio, hallinnointi- ja säilytyspalkkio ja joskus voi olla myös lunastuspalkkio. Rahastossa sijoituskohteet

valitsevat rahastoyhtiön ammattilaiset ja toteuttavat sijoituskohteiden ostot ja myynnit. (Mähkä, 2021, 40–41.)

3.3.1 Osakerahastot

Rahastoja, jotka sijoittavat pääasiassa osakkeisiin kutsutaan osakerahastoiksi. Osakerahastot voidaan jaotella monin eri tavoin. Jaottelu voi tapahtua esimerkiksi maantieteellisesti tai toimialakohtaisesti. Sijoituskohteiden valintaperiaatteet käyvät ilmi rahastoesitteestä. (Kauppila ym. 2020, 74.)

Useimmat osakerahastot pyrkivät päihittämään vertailuindeksiin, joka on osakerahaston säännöissä määritelty tuottotavoitteeksi. Indeksien tarkoitus on peilata rahaston toiminta-ajatusta. Esimerkiksi toimialarahastolla on toimialaindeksi ja vastaavasti maantieteellisellä rahastolla maantieteellisesti määritelty indeksi. (Kauppila ym. 2020, 75.) Osakerahastoilla riski on suurempi kuin korko- ja yhdistelmärahastoissa. Vastaavasti osakerahastot tavoittelevat parempaa tuottoa. (Kallunki ym. 2011, 134.)

3.3.2 Korkorahastot

Korkorahastot sijoittavat erilaisiin korkoinstrumentteihin, eivät osakkeisiin. Korkoinstrumentteja ovat lyhyen koron markkinatalletukset, lyhytaikaiset yritysten ja julkisyhteisöiden lainat, sekä joukkovelkakirjalainat eli obligaatiot. Joukkovelkakirjalainoja ovat pitkäaikaiset yritysten ja julkisyhteisöiden lainat. Korkosijoittaminen on rahan lainaamista takaisinmaksua vastaan, ennalta määritettyjen ehtojen mukaisesti. Korkosijoitusta pidetään vähäriskisempänä verrattaessa osakesijoittamiseen, mutta ovat myös tuotto-odotuksiltaan rajallisempia. Korkorahastot jaetaan rahastoraporteissa rahamarkkinarahastoiksi, lyhyen koron rahastoiksi, pitkän koron valtoriksi sekä pitkän koron yrityslainoiksi. (Kauppila ym. 2020, 76.)

Rahamarkkinarahastoja pidetään kaikkein vähäriskisimpinä lyhyimpien korkosijoitusten luokkana. Tavoitteena on pääoman säilyttäminen ja lisäksi siihen lisätynä lyhyimpien talletusten korot, markkinoiden mukaan. Rahamarkkinatoiminta on vuodesta 2017 siirretty rahastodirektiivin ulkopuolelle omaan direktiiviinsä. Tämä kohdistaa näihin rahastoihin pankkitalletuksia vastaavaa erityissäätelyä sijoitusten likviditeetistä, sekä raportointivaatimuksista. (Kauppila ym. 2020, 76–77.)

Muut alle kahdentoista kuukauden mittaisiin sijoituksiin sijoittavat rahastot luokitellaan yleensä lyhyen koron rahastoiksi. Tuottotavoitteena näillä rahastoilla on yleisesti markkinakoron suuruinen tuotto. Lyhyen koron rahastoissa on euromääräisten sijoitusten lisäksi dollari- ja kruunumääräisiä sijoituksia. Näiden rahastojen riskiprofiili on suurempi kuin euromääräisissä sijoituksissa. (Kauppila ym. 2020, 77.)

Valtionlainarahastoiksi kutsutaan valtion liikkeelle laskemia valtioriski-luokassa olevia korkosijoituksia. Suurin osa tämän rahaston sijoituksista kohdistuu valtion velkaan. Valtiolainoja on yleisesti pidetty Euroopassa ja Yhdysvalloissa yrityslainoja riskittömimpinä. Kuitenkin on hyvä huomioida valtioiden erot velkaantumisessa ja velanhoitokyvyillään. (Kauppila ym. 2020, 77–78.)

Yrityslainoissa yrityksen laskevat liikkeelle korkosijoituksia. Yrityslainojen kattama kirjo sisältää erilaisia yrityksiä, pois lukien ne yritykset, jotka eivät tarvitse lainaa. Pienemmille yrityksille pankkilainat ovat tärkein velanoton väline, ja pankkisektori toimii perinteisesti välittäjänä näiden lainojen siirtämisessä sijoittajille. Yrityslainoissa keskeinen käsite riskin näkökulmasta on luottoluokitus. Tarkoituksena on antaa yrityksille ja yksittäisille lainoille arvio luoton laadusta. Näitä luokituksia kattavimmin ylläpitävät Standard & Poors, Moody`s ja Fitch. (Kauppila ym. 2020, 78–79.)

3.3.3 Yhdistelmärahastot

Yhdistelmärahastoissa yhdistellään osake- ja korkosijoituksia. Markkinatilanteen mukaan voidaan sijoitusten painopistettä vaihdella rahastohoitajan toimesta. Keskeisin idea tuotto-odotukselle on painotus korko- ja osakesijoitusten välillä ja sen vaihtelurajat määritellään rahaston säännöissä. Yhdistelmärahastoilla voi olla myös tuottotavoite tai tietty tavoitevuosi. Tarkemmin rahaston tavoite näkyy rahaston sijoituspolitiikassa ja useimmissa rahastoissa sen huomaa jo rahaston nimestä. (Kauppila ym. 2020, 81–82.)

Yhdistelmärahastoissa riski on suurempi kuin korkorahastoissa, mutta pienempi kuin osakerahastoissa. Rahaston riskiin ja tuotto-odotukseen vaikuttavat joukkolainojen ja osakkeiden painotukset. Osakepainotteisissa rahastoissa riski ja tuotto-osuus ovat suuremmat kuin rahaston, joka sijoittaa pääasiassa joukkolainoihin. (Kallunki ym. 2011, 134).

3.3.4 Erikoisrahastot

Erikoisrahastoihin kuuluvat eettiset rahastot, pääomasuojatut rahastot, indeksirahastot, rahastojen rahastot, absoluuttisen tuoton rahastot ja vipurahastot. Erikoissijoitusrahastot saavat poiketa sijoitusrahastolain sijoitusrajoituksista. Erikoissijoitusrahasto voi sijoittaa vain muutamaaan kohteeseen. Tällöin riskinotto on suurempaa. Esimerkiksi kiinteistösijoitusrahastot voivat sijoittaa kiinteistöihin, kuten toimisto- ja liikerakennuksiin, asuntoihin, kauppakeskuksiin ja hotelleihin. (Kallunki ym. 2011, 134–138.)

Indeksirahastoiden on tarkoitus pyrkiä jäljittelemään tietyn sijoitusindeksin tuottoa. Mekaaninen sijoituspolitiikka ei edellytä markkinoiden aktiivista seuraamista salkunhoitajan toimesta. Eli sijoitusstrategia on passiivinen. Rahasto ei pyri ennakoimaan markkinaa, eikä tee aktiivisia sijoituspäätöksiä niin kuin muut

aktiivisesti hoidetut rahastot. Tästä syystä kulut jäävät pieneksi. (Kallunki ym. 2011, 135.)

Absoluuttisen tuoton rahastoissa tavoitteena on usein rahamarkkinasijoituksia korkeampi tuotto. Pyrkimyksenä on positiivinen pääoman tuotto rahastolle. Sijoituspolitiikkana rahastolla on vakaa tuotto vähällä riskillä, mutta vuotuinen tuotto ei kuitenkaan ole täysin varmaa. Pääomasuojatuilla rahastoilla erona absoluuttisen tuoton rahastoon ovat toisistaan poikkeava sijoituspolitiikka, mutta riski- ja tuottoprofiili on samanlainen. (Kallunki ym. 2011, 135.)

Vipurahastot tavoittelevat osakerahastoja parempaa tuottoa kuin osakerahastot käyttäen johdannaisia ja velkavipua. Velkavipu tarkoittaa sitä, että rahasto ottaa lainaa kasvattaakseen sijoitusvarojaan. Johdannaisten arvo perustuu toisen omaisuuserän, kuten osakkeiden, arvon kehitykseen ilman itse osakkeiden omistamista. Rahastot voivat käyttää johdannaisia salkun suojaamiseen, mutta vipurahastojen sijoituspolitiikan vuoksi niiden osakeriski voi olla yli sata prosenttia. (Kallunki ym. 2011, 135.)

3.4 Vapaaehtoinen eläkevakuutus

Suomessa yrittäjällä on mahdollisuus kartuttaa lisäeläketurvaa vapaaehtoisen eläkevakuutuksen avulla tai sijoittamalla pitkäaikaissästämissopimuksen (PS-sopimus) kautta talletuksiin, osakkeisiin tai rahasto-osuuksiin. Eläkevakuutuksen voi ottaa vakuutettu itse, hänen puolisonsa ja työnantajansa. PS-sopimuksen voi tehdä ainoastaan luonnollinen henkilö. Vakuutuksen voi sopia joko määräajaksi tai elinajaksi. Vuonna 1957 tai sitä ennen syntyneillä vakuuttamisen yläikäraja on 68 vuotta. Vuosina 1958–1961 syntyneillä yläikäraja on 69 vuotta. Vuonna 1962 ja myöhemmin syntyneillä yläikäraja on 70 vuotta. (Eläketurvakeskus 2023a.)

Vapaaehtoinen eläkevakuutus on vakuutetun ja vakuutusyhtiön välinen sopimus. Siinä vakuutetun jäätyä eläkkeelle tai sovittuna ajankohtana, vakuutusyhtiö aloittaa maksamaan kuukausittain sopimuksen mukaista summaa vakuutetulle. Tämä sopimus on voimassa niin kauan kuin vakuutettu elää. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 84–90.)

Vuoden 2010 jälkeen vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten suosio on romahtanut. Tähän suosion romahdukseen vaikuttivat vuonna 2010 valtion tekemät muutokset. Eläkkeen alinta alkamisikää nostettiin ja kuolemantapauksissa korvausten verotusta kiristettiin. Lisäksi uusissa eläkevakuutuksissa säästöt on nostettava vähintään 10 vuoden kuluessa tasaisesti koko nostoajan. Vanhassa eläkevakuutuksessa säästöt pystyi nostamaan kahden vuoden aikana laissa määrätyn eläkeiän saavuttamisen jälkeen. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 89–90.)

Finanssialan keskusliiton tilastot kertovat, että vuosina 2005–2009 uusia sopimuksia tehtiin vuosittain kymmeniätuhansia. Taas vuosina 2010–2015 niitä on tehty alle 1 000 kappaletta vuodessa. Vaikka tieto on hieman vanhentunutta, siitä voi huomata suosion romahduksen. Ryhmäeläkevakuutusten suosio on pysynyt melko vakaana, mutta niiden myyntimäärät ovat huomattavasti pienemmät verrattuna yksilöllisiin. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 89.)

3.4.1 Verotus vakuutusmaksuissa ja maksettavassa eläkkeessä

Yksilöllisen vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut saa vähentää omassa verotuksessaan, jos vakuutuksen on ottanut itse tai puoliso. Puolison ottaessa vakuutuksen, vähennyksen tekee aina se, jonka hyväksi vakuutus on otettu. Vuodesta 2016 vakuutuksien maksuja on voinut vähentää pääomatuloista 5 000 euroon asti vuosittain. Tästä syystä tätä säästämismuotoa pidetään verotuksellisesti edullisena. Ryhmäeläkevakuutuksissa työnantajien maksamia vakuutusmaksuja ei veroteta. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 92–93.)

Verovelvollinen voi vähentää enintään 5 000 euroa vuodessa omasta vapaaehtoisesta yksilöllisestä eläkevakuutuksestaan, jos vähennyskelpoisuuden edellytykset täyttyvät. Tähän sisältyvät myös kuolemanvaravakuutuksen maksut, jos vakuutus on otettu 18.9.2009 tai sen jälkeen, eikä vakuutuskorvaus ylitä eläkevakuutuksen säästöä. Itsenäisen henkivakuutuksen maksuja ei voi vähentää. Pääomatulojen vähentämättä jäänyt osa voi aiheuttaa erityisen alijäämähyvityksen. (Vero 2023b.)

Kun yritys maksaa vapaaehtoista eläkevakuutusta, vaikuttaa se vakuutetun vähennysoikeuteen omassa verotuksessaan. Jos yritys maksaa vakuutusmaksuja, vakuutetulla on oikeus vähentää niitä omassa verotuksessaan enintään 2 500 euroon asti. Jos yritys ei maksa vakuutusmaksuja tietyssä vuonna, vakuutetulla on taas oikeus vähentää enintään 5 000 euron edestä maksuja. (Vero 2023b.)

Kaikki yrityksen maksamat vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut lasketaan työntekijän palkaksi. Vakuutetulla ei ole kuitenkaan mahdollisuutta vähentää näitä maksuja omassa verotuksessaan. Kun vakuutusyhtiö myöhemmin maksaa eläkettä vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella, maksettua eläkettä ei veroteta siihen saakka, kunnes se vastaa jo aiemmin palkkana verotettuja vakuutusmaksuja. (Vero 2023b.)

Kun eläkettä aletaan maksamaan vakuutetulle, on se kokonaisuudessaan pääomatuloveron alaista tuloa (Kallunki ym. 2011, 130). Pääomatulovero on vuonna 2023 30 000 euroon asti vuodessa 30 % ja siitä ylimenevästä osasta 34 % (Vero 2023a). Ryhmäeläkevakuutuksesta saatava eläke verotetaan ansiotulona (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 93).

3.4.2 Vakuutetun menehtyminen

Vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen on usein liitetty kuolemanvaraturva. Tämä tarkoittaa, että jos vakuutettu menehtyy ennen vakuutusajan päättymistä, maksetaan edunsaajalle korvaus. Tämä korvaus vastaa lähes jäljelle jäänyttä

vakuutussäästöä. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 90–91.) Kuoleman perusteella maksettavan vakuutuskorvauksen verokohteluun vaikuttavat olennaisesti seuraavat kolme asiaa:

1. Vakuutuksen ottamisen ajankohta: Verotuksellisesti merkityksellistä on, milloin vakuutus on otettu ja milloin vakuutusmaksuja on alettu maksaa. Tämä vaikuttaa siihen, miten vakuutuskorvaus verotetaan.
2. Vakuutuskorvauksen saaja: Verotuksessa on tärkeää tietää, kuka on vakuutuskorvauksen saaja. Verokäsittely voi vaihdella sen mukaan, onko korvaus osoitettu esimerkiksi edunsaajalla, perilliselle tai testamentille.
3. Kuolemanvaravakuutuksen korvauksen suhde eläkevakuutuksen säästömäärään: Mikäli kuolemanvaravakuutuksesta maksettava korvaus ylittää eläkevakuutuksen säästömäärän, verokäsittely voi olla erilainen. Tällaisessa tilanteessa ylimenevä osa voi olla verotuksen alaista tuloa. (Vero 2023b.)

Näiden tekijöiden perusteella määritellään, miten vakuutuskorvaus verotetaan ja minkälaiset veroseuraamukset voivat olla voimassa. (Vero 2023b).

Kuolemanvaravakuutusten vakuutuskorvaukset voivat olla joko perintö- tai tuloverotuksen alaisia. Poikkeus koskee yksilölliseen eläkevakuutukseen liittyviä korvauksia, jotka ovat veronalaisia sekä perintöverotuksessa, että tuloverotuksessa. Tämä johtuu siitä, että yksilöllisistä eläkevakuutuksista on mahdollista tehdä tuloverotuksessa vähennyksiä. Säästömäärän ylittävä vakuutuskorvaus ei sisälly tähän poikkeukseen. Perintöverotuksessa maksettavan tuloveron voi vähentää säästömäärästä. (Vero 2023b.)

Ennen 18.9.2009 otettujen vakuutusten korvaukset eivät ole pääomatuloverotuksen alaisia kuolinpesän tai lähisukulaisten osalta. Muille kuin kuolinpesälle ja lähisukulaisille, ennen 18.9.2009 otettujen vakuutusten korvaukset ovat pääomatuloa. Yksilöllisen eläkevakuutuksen säästömäärä tuli merkitykselliseksi perintöverokohtelussa vasta 29.12.2009/1744 lakimuutoksella. Tämän muutoksen jälkeen otettujen vakuutusten korvaukset ovat verotettavaa tuloa sekä tuloverotuksessa että perintöverotuksessa. (Vero 2023b.)

Säästömäärän ylittävä vakuutuskorvaus on perintöverotuksessa veronalainen kuolinpesälle ja TVL 34 pykälän 3 momentissa tarkoitetuille lähisukulaisille.

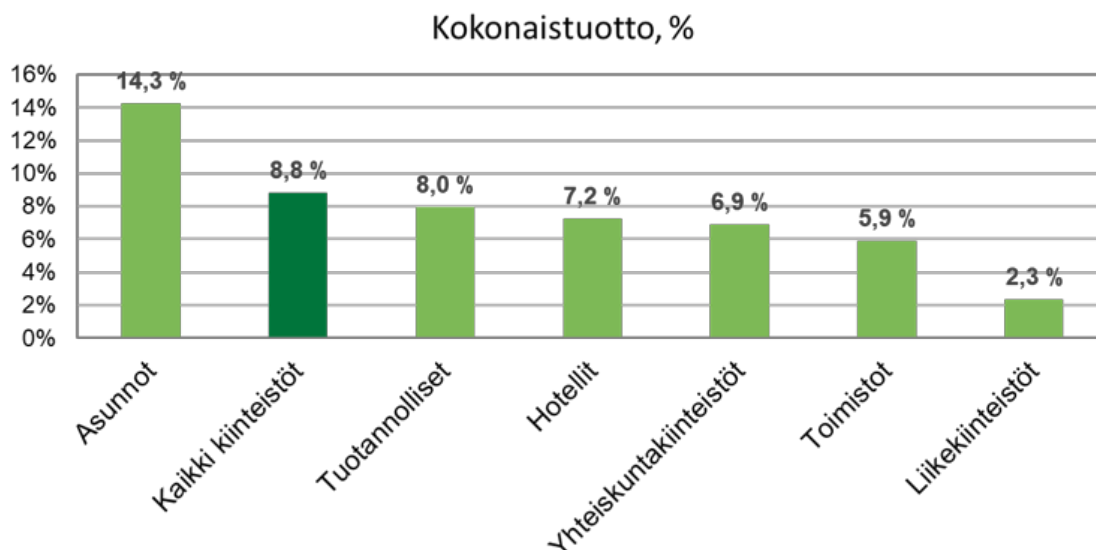
Muille saajille korvaus on perintövapaa, vaikka se on tuloverotuksessa veronalaista pääomatuloa. Säästömäärän ylittävän korvauksen verokohtelu ei riipu vakuutuksen ottamisajankohdasta. (Vero 2023b.)

3.5 Asunto-/kiinteistösijoittaminen

Asunto-osakkeesta puhuessa tarkoitetaan suomalaista vapaarahoitteista asunto-osakeyhtiötä. Osake tai osakkeet oikeuttavat hallitsemaan asunto-osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä määrättyä huoneistoa. Asunto-osakeyhtiöstä puhutaan yleensä taloyhtiönä ja taloyhtiötä velvoittaa asunto-osakeyhtiölaki. Lain mukaan taloyhtiöllä tulee olla hallitus. (Orava, Turunen, 2013, 299.)

Virallisen määritelmän mukaan kiinteistöstä puhuttaessa kyseessä on kiinteistörekisteriin kiinteistönä merkitty maa- tai vesialueen omistuksen yksikkö. Kiinteistön omistamat rakennukset ja kiinteät laitteet kuuluvat kiinteistöön. (Stat2023a.) Tässä opinnäytetyössä tästä eteenpäin, kun puhutaan kiinteistösijoittamisesta, tarkoitetaan sijoittamista asunto-osakkeisiin, sekä kiinteistöihin.

Kiinteistösijoittaminen on kiinteän omaisuuden tai siihen oikeuttavien osakkeiden hankkimista (Kallunki ym. 2011, 116). Arvonnousu kiinteistöillä ja asunto-osakkeilla syntyy kysynnän ja tarjonnan kautta kiinteistö- ja asunto-osakemarkkinoilla. Kokonaistuotto saadaan arvonnoususta tai -laskusta, sekä nettovuokratuotosta, eli kun vuokratuotosta on vähennetty kiinteistön hoitoon kohdistuvat kulut. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 208.) Kuviosta 1 voi nähdä Suomessa vuoden 2019 kiinteistösijoitusten kokonaistuoton, sekä asuntojen kokonaistuoton.

Kuvio 1. Kiinteistösijoitusten tuotot kiinteistötyypeittäin 2019. (KTI 2020.)

Suora kiinteistösijoittaminen on yleisesti ottaen sijoituskohteena erittäin epälikvidiä, joka vaikuttaa sijoituksen houkuttelevuuteen. Myös kaupankäyntiaika on usein pitkä ja kustannukset siinä korkeat. Houkuttelevuuteen vaikuttaa myös se, että yksikkökooko on suuri ja sitä on vaikea jakaa muiden sijoittajien kesken. (Kallunki ym. 2011, 116.)

Hyviä puolia kiinteistösijoittamisessa on kohtuullisen vakaa hintakehitys. Kiinteistöjen hinnat heilahtelevat maltillisesti pidemmälläkin ajanjaksoilla. Arvon nousu tai lasku on yleisesti sidoksissa inflaatiokehitykseen. Tämän takia kiinteistösijoittamista pidetään hyvänä suojana inflaatiota vastaan. (Tenhunen & Vaittinen, 2016, 208.) Kiinteistösijoitukset myös maksavat vuokratuotoillaan mahdollista lainaa pois, tai kerryttävät sijoittajalle pääomaa. Tällöin arvonnousu tai -lasku ei vaikuta niin suuresti itse sijoitukseen. Esimerkiksi yrittäjien saavuttaessa eläkeiän voi kiinteistö olla velaton ja vuokratulot tulevat eläketulon päälle, tai sitten sijoituksen voi myydä ja saada suuremman summan käytettäväkseen. (Kaarto 2015, 24–29.)

3.5.1 Asunto- ja kiinteistösijoittamisen verotus

Asunto-osakekauppaa tehdessä tulee ostajan maksaa varainsiirtoveroa 2 % velattomasta hinnasta. Kiinteistökaupan osalta varainsiirtoveron suuruus on 4 %. Ensiasunnon ostajan ei tarvitse maksaa varainsiirtoveroa. Ensiasunnon ostajaksi määritellyssä seuraavien kriteerien tulee täytyä:

- On kaupantekohetkellä 18–39-vuotias
- Ostaa kiinteistöstä tai asunto-osakkeista vähintään puolet
- Ei ole ennen omistanut kiinteistöstä tai asunto-osakkeista vähintään puolia
- Tulee käyttämään ostamaansa huoneistoa tai rakennusta vakituisena asuntona. (SKVL 2023a.)

Asuntoa myydessä on mahdollista tehdä myyntivoittoa, eli myydä asunto kalliimmalla, kun on sen ostanut. Tässä tapauksessa tulee myyjän maksaa myyntivoitosta veroa. Myyntivoitto saadaan, kun lasketaan asunnon osto ja myyntihinnan välinen erotus. Myyntivoitosta ei tarvitse maksaa veroa, jos on omistanut asunnon vähintään kaksi vuotta. Asunnossa tulee myös asua vähintään kaksi vuotta, joko asunnon omistajan itse, tai jonkun hänen perheestään. Perheellä tässä tilanteessa tarkoitetaan puolisoa ja alaikäisiä lapsia. (SKVL 2023b.) Kiinteistö- ja asunto-osakesijoittamisen myynti- ja vuokratuotot verotetaan pääomatulona henkilökohtaisessa verotuksessa. Jos sijoittaa osakeyhtiön nimissä, maksaa yritys 20 % yhteisöveron. (Lehtipuu & Uotila 2022, 273–274.)

Sijoittaminen kiinteistöihin ja asunto-osakkeisiin on verohallinnon mukaan tulonhankintatoimintaa ja tätä tuetaan verovähennyksin. Tulonhankkimiseen liittyvät hyväksyttävät kulut voidaan vähentää tuloista ja tämän jäljelle jäävästä summasta maksetaan pääomaveron. (Lehtipuu & Uotila 2022, 273–274.) Jos pääomatuloja on vähemmän kuin verovähennyksiä voidaan tehdä alijäämähyvitys palkkatulojen veroista. Jos tämänkin jälkeen vähennettävää jää, voi verottajan vahvistettua tappion, hyödyntää tätä pääomatulojen verotuksessa seuraavat kymmenen vuotta. (Kaarto 2015, 29–31.)

4 Yritys- ja henkilöverotus

Sijoittamisen suunnittelun lisäksi huolellinen verosuunnittelu on erityisen tärkeää. Siinä huomioidaan verovaikutuksia osana taloudellista toimintaa. Verosuunnittelulla voidaan lisätä sijoittajalle jäävää nettotuottoa alentamalla maksettavia veroja. (Fasoúlas ym. 2019, 29–30.)

Erilaisia tapoja verosuunnittelulle on useita ja jokaisen tulee löytää itselleen toimivin. On monta tapaa sijoittaa, mutta on myös monta tapaa suunnitella omaa verotustaan. Omassa verosuunnittelussa on hyvä ottaa huomioon omat sijoituskohteet ja koska sijoituksista saatavia tuottoja haluaa päästä käyttämään. Verosuunnittelua ja veron minimointia ei kannata sekoittaa toisiinsa. Verojen minimoinnissa on tarkoitus maksaa mahdollisimman vähän veroja, kun taas verosuunnittelussa verotus otetaan huomioon yhtenä tekijänä osana kokonaissuunnittelua. (Fasoúlas ym. 2019, 29–30.)

4.1 Yrityksen verotus

Yrityksen tuloverotuksessa veroja maksetaan voitosta, joka jää jäljelle, kun voitonhankkimiseen liittyvät kulut on vähennetty. Osakeyhtiöiltä ja osuuskunnilta verotettavaa tuloveroa kutsutaan yhteisöveroksi ja veron maksaa yritys. Muissa yritysmuodoissa (toiminimet, avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt) verotetaan laskettu verotettava tulo omistajan tai omistajien henkilökohtaisena tulona. Tämä voi olla joko ansio- tai pääomatuloa. (Verotieto Oy, 2021, 7.)

Yleensä yritykset laskevat ja maksavat verot oma-aloitteisesti verottajalle suhteellisen lyhyessä määräajassa. Yrityksen tulee olla tarkka, milloin verovelvollisuus on olemassa. Verovuosi on tyypillisesti yksi tilikausi, joka on usealla yrityksellä kalenterivuosi. Jos kalenterivuosi ei ole tilikautena niin verovuosi on se tai ne tilikaudet, jotka ovat kalenterivuoden aikana päättyneet. Verovuositain toimitetaan tuloverotus. (Verotieto Oy, 2021, 7.)

Yrityksen omistaja voi saada ansio- ja pääomatuloja. Ansiotulosta peritään kunnallisveroa ja progressiivista valtion veroa, kun pääomatuloista peritään valtionveroa. Osa tuloista voi olla kokonaan tai osittain verovapaata tuloa, esimerkiksi osingot ovat osittain verovapaata. (Verotieto Oy, 2021, 9–10.)

4.2 Yksityishenkilön verotus

Yksityishenkilöä verotetaan Suomessa ansiotuloista ja pääomatuloista. Ansiotuloihin kuuluvat palkka- ja eläketulot, sekä sosiaalietuudet. Valtiovero, kunnallisvero, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu, päivärahamaksu ja kirkollisvero maksetaan ansiotuloista. Valtiovero on progressiivisesti verotettavaa ja kunnallisvero on tasavero. Progressiivinen verotus tarkoittaa, että suurituloiset maksavat suhteessa enemmän verrattaessa pienituloisiin. (Fasoúlas ym. 2019, 23.)

Pääomatuloksi katsotaan taas varallisuuden tuottama tulo. Näitä ovat esimerkiksi osakkeiden ja rahastoiden luovutusvoitto, listatun osakeyhtiön osinkotulo, asunnon vuokraamisesta saatu vuokratulo, sekä asunnon myyntivoitto. Verotus pääomatuloissa on lievästi progressiivista, eli veroprosentti nousee pääomatulojen kasvaessa. (Fasoúlas ym. 2019, 23.) Pääomatulovero on vuonna 2023 30 000 euroon asti vuodessa 30 % ja siitä ylimenevästä osasta 34 % (Vero 2023a).

Yksityishenkilön verovuosi on kalenterivuosi. Vuoden välein tasataan veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot. Niiden perusteella lasketaan kyseisen vuoden vero. Pääsääntöisesti verovuoden aikana veronalaisista tuloista peritään veroa jo ennakoon. Verohallinto laatii verovuoden jälkeen esitetyt veroilmoituksen saamiensa tietojen pohjalta. Veroilmoitus tulee tarkistaa ja ilmoittaa puuttuvat tiedot OmaVero-palvelussa tai erillisillä lomakkeilla määräaikaan mennessä. Tämän jälkeen Verohallinto laskee verovuoden verot ja tarvittaessa maksaa veronpalautuksen tai perii jäännösveroa. (Fasoúlas ym. 2019, 373–375.)

Nykypäivänä Verohallinto saa suurimman osan verotukseen liittyvistä tiedoista suoraan pankeilta, arvopaperien välittäjiltä, rahastoyhtiöiltä ja vakuutusyhtiöiltä. Kuitenkaan tietoa esimerkiksi myytyjen arvopapereiden hankintamenoista, vuokratuloista tai vuokratuloihin liittyvistä menoista ei välttämättä aina Verohallinnolla ole. Nämä tulee itse ilmoittaa heille. Kun esitetyt veroilmoitus saapuu ja tiedot ovat oikein ei sitä tarvitse palauttaa. Vaikka Verohallinto saisi tiedot muualta, on silti verotettavan velvollisuus tarkistaa, että kaikki tiedot ovat oikein. (Fasoúlas ym. 2019, 382–383.)

5 Tutkimusmenetelmät

5.1 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimus, joka kuuluu empiirisiin tutkimuksiin. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimusmenetelmässä tarkastelu tapahtuu numeerisesti, ja se pyrkii vastaamaan kysymyksiin kuten ”mikä?”, ”missä?” ja ”kuinka paljon?”. (Nummenmaa & Holopainen & Pulkkinen, 2014, 16.)

Määrällisen tutkimuksessa pyritään keräämään numeerista dataa, jota voidaan analysoida tilastollisten menetelmien avulla. Tämä lähestymistapa sopi opinnäytetyöhön, koska se mahdollisti tulosten systemaattisen läpikäymisen ja analysoinnin. Kun tutkimus toteutettiin kyselyn muodossa, vastauksista voitiin muodostaa erilaisia diagrammeja, jotka havainnollistivat tuloksia ja auttoivat esittämään dataa selkeämmällä tavalla. (Vilkka, 2015, 94–95.)

Kvantitatiivinen tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jossa käytettiin vakioitua kysymysmuotoa. Jokaiselle vastaajalle esitettiin samat kysymykset samassa järjestyksessä. Kyselylomake on yleisin tapa kerätä aineistoa määrällisessä tutkimuksessa. Kyselylomakkeen käyttö tarjoaa etuja, kuten vastaajien tuntemattomana pysymisen ja soveltuvuuden suurelle vastaajajoukolle.

Kuitenkin riskinä tällaisessa tutkimuksessa on, että vastausprosentti saattaa jäädä alhaiseksi. (Vilkka, 2015, 94–95.)

Kyselyn kohderyhmää, eli tutkimuksen tarkasteltavaa joukko kutsutaan populaatioksi. Otos puolestaan on valittu kohderyhmä, jonka perusteella tutkimus toteutetaan. (Nummenmaa ym. 2014, 10.) Opinnäytetyön kyselytutkimuksessa oli mahdotonta tavoittaa kaikkia Pohjois-Karjalan yksinyrittäjiä, joten tutkimus tehtiin otoksen perusteella. Tavoitteena oli saada mahdollisimman laaja otanta, jotta tulokset olisivat luotettavimmat.

5.2 Kyselylomakkeen rakentaminen

Kyselylomakkeen rakentamisen päätehtävä oli saada kattava kuva siitä, millaisilla erilaisilla keinoilla pohjoiskarjalaiset yksinyrittäjät säästävät eläkettään varren eri keinoin. Lomakkeessa pyrittiin kattamaan erilaiset säästämistavat ja -muodot, jotta saataisiin selville yksinyrittäjien yleisimmät mieltymykset ja käytännöt eläkesäästämisessä.

Tutkimuslomake (Liite 1) sisälsi viimeistä kysymystä lukuun ottamatta valmiit vastausvaihtoehdot. Valmiiden vastausvaihtoehtojen käyttö helpotti vastaamista ja mahdollisti suuremman vastaajamäärän. Joissakin monivalintakysymyksissä oli myös avoin kohta, johon vastaajat pystyivät kirjoittamaan jotain muuta, mikäli valmiista vaihtoehdosta ei löytynyt sopivaa vastausta. Viimeinen kysymys 13 oli avoin ja vapaaehtoinen. Siinä kysyttiin vastaajien mielipidettä nykyiseen YEL-järjestelmään. Lomakkeessa oli yhteensä 13 kysymystä, ja vastaamiseen kului aikaa noin viidestä kymmeneen minuuttia. Kysymykset 1–12 olivat pakollisia, jotta saataisiin mahdollisimman kattava tutkimus.

Kyselyn tavoitteena oli varmistaa johdonmukainen eteneminen. Kysymykset muotoiltiin selkeästi, jotta vastaajat ymmärtäisivät niiden tarkoituksen ja virheeliset vastaukset voitaisiin välttää. Kysymyksissä käytettiin joitakin termejä, kuten YEL ja työtulo, jotka poikkeavat hieman arkikäytöstä. Oletuksena kuitenkin oli, että vastaajat olisivat tietoisia näistä käsitteistä, kun kyselyä luotiin.

Tutkimuskysely rakennettiin seuraavan rungon mukaisesti:

Kysymyksissä 1–4 pyrittiin kartoittamaan vastaajan tilannetta ja taustaa. Erityisesti haluttiin varmistaa, että vastaaja oli yksinyrittäjä, jotta kyselyn tulokset olisivat relevantteja opinnäytetyötä varten. Jos vastaaja ilmoitti, ettei ole yksinyrittäjä, heidän vastauksensa suodatettiin ennen tulosten läpikäyntiä pois.

Lisäksi alkukysymyksissä kysyttiin vastaajan ikäluokkaa, yrityksen toimialaa ja sijaintia kunnittain. Nämä tiedot auttoivat hahmottamaan vastaajien profiilia ja tarjosivat taustatietoa tutkimuksen tulosten tulkinnessa.

Kysymyksissä 5–7 pyydettiin vastaajia valitsemaan monivalintavaihtoehtoista, miten he määrittävät työtulonsa YEL-maksua varten, miten he kokevat maksun kannattavuuden ja saavatko he mielestään riittävän eläkkeen näillä maksuilla. Näiden kysymysten avulla pyrittiin saamaan tietoa yrittäjien kokemuksista ja näkemyksistä YEL-maksuihin liittyen. Tämän osion avulla pyrittiin saamaan tietoa siitä, miten yrittäjän suhtautuvat YEL-maksuihin, miten he arvioivat maksun kannattavuutta omasta näkökulmastaan ja millaisena he kokevat eläkkeen kertymisen näillä maksuilla.

Kysymyksessä 8 kysyttiin yrittäjien muita tapoja säästää eläkettään varten. Vastaajille annettiin valintaruudut, jotta he voisivat valita useamman kuin yhden vaihtoehdon. Kyselyssä esitettiin opinnäytetyössä esiintyvät eläkesäästämisen keinot YEL-vakuutuksen lisäksi. Näitä vaihtoehtoja olivat sijoittaminen osakkeisiin, sijoittaminen rahastoihin, tilisäästäminen, vapaaehtoinen eläkevakuutus, asunto-/kiinteistösijoittaminen, joku muu kuin edellä mainittu, tai vastaus, jossa yrittäjä ei säästä muulla tavoin kuin YEL-maksulla. Tällä kysymyksellä 8 pyrittiin saamaan tietoa yrittäjien käyttämistä eri säästökeinoista eläkkeen kartuttamiseksi. Tavoitteena oli selvittää, miten laajasti yrittäjät hyödyntävät muita säästömuotoja YEL-vakuutuksen lisäksi.

Kysymyksessä 9 kysyttiin, säästääkö yrittäjä yrityksensä nimissä vai yksityishenkilönä. Tämä tieto on tärkeää erityisesti verotuksen kannalta, sillä yrityksen

ja yksityishenkilön säästämisen- ja verotuskäytännöt voivat poiketa toisistaan. Kysymyksen avulla pyrittiin selvittämään, millä tavoin yrittäjät valitsevat säästää eläkettään. Yrityksen nimissä säästäminen saattaa esimerkiksi tarjota verotuksellisia etuja, kun taas yksityishenkilönä säästäminen voi olla toisinaan joustavampaa, tai yksinkertaisempaa. Tämä tieto auttaa ymmärtämään, miten yrittäjät suunnittelevat eläkesäästämistään yritystoiminnan ja henkilökohtaisen taloudellisten tavoitteidensa näkökulmasta.

Kysymyksessä 10 kysyttiin yrittäjän mielipidettä siitä, kumman eläkesäästämisen tavan kokee luotettavammaksi: YEL-maksun vai oman säästämisen. Tämä kysymys pyrki mittaamaan yrittäjän luottamusta nykyiseen YEL-järjestelmään, erityisesti huomioiden vuonna 2023 tammikuussa voimaan astuneen lakimuutoksen.

Kysymyksen avulla haluttiin saada tietoa siitä, kuinka yrittäjät arvioivat oman säästämisen verrattuna YEL-maksuun eläkesäästämisen luotettavuuden näkökulmasta. Yrittäjien mielipiteet voivat vaihdella, ja tämä tieto auttaa ymmärtämään, kuinka suuri osa yrittäjistä luottaa nykyiseen YEL-järjestelmään ja pitää sitä luotettavana tapana säästää eläkettä, verrattuna omaan säästämiseen.

Kysymyksissä 11–12 kysyttiin yrittäjältä, oliko hän tietoinen siitä, miten lainsäädäntö muuttui YEL-maksujen osalta, ja onko tämä muutos vaikuttanut hänen tapansa kerryttää eläkettä. Näillä kysymyksillä pyrittiin saamaan tärkeää tietoa siitä, onko lakimuutos tavoittanut kaikki yrittäjät ja ovatko he tietoisia siitä, mitä muutos on pitänyt sisällään.

Lisäksi haluttiin selvittää, onko yrittäjän näkemys omasta eläkesäästämistään muuttunut kyseisen lakimuutoksen myötä. Tällä tavoin saadaan tietoa siitä, miten yrittäjät ovat reagoineet muutokseen ja miten se on vaikuttanut heidän suhtautumiseensa eläkesäästämiseen. Tieto auttaa ymmärtämään, miten lakimuutos on vaikuttanut yrittäjien käyttäytymiseen ja suunnitelmiin liittyen eläkesäästämiseen.

Kysymys 13 oli vapaaehtoinen ja avoin kysymys, jossa kysyttiin yrittäjän mielipidettä nykyiseen YEL-järjestelmään. Vastaajilla oli mahdollisuus antaa vapaa-muotoinen vastaus ilman valmiita vaihtoehtoja. Tässä kysymyksessä haluttiin antaa vastaajille tilaisuus ilmaista omia näkemyksiään ja kommenttejaan YEL-järjestelmästä. Lisäksi heitä kannustettiin jakamaan mahdollisia konkreettisia muutosehdotuksia, joita he haluaisivat nähdä YEL-järjestelmässä. Tässä avoin kysymys antoi vastaajille mahdollisuuden tuoda esiin omia ajatuksiaan ja antaa palautetta YEL-järjestelmästä.

Ennen kyselyn jakoon laittamista kysely laitettiin opinnäytetyöohjaajalle tarkistettavaksi. Tämän jälkeen vielä muutamalle yksinyrittäjälle, jotta voitiin varmistaa, että kyselyyn oli helppo vastata ja kysymysten muotoilu oli selkää.

5.3 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimus toteutettiin internetissä kyselynä (Liite 1) käyttäen Webropol-kyselytyökalua. Tämän kyselyn linkki toimitettiin saatesanoin Pohjois-Karjalan Yrittäjät Ry:lle ja he välittivät kyselyn eteenpäin heidän yksinyrittäjä-jäsenilleen. Kyselyyn pystyivät vastaamaan kaikki linkin saaneet, eikä kysely ollut yleisessä jake-lussa internetissä. Tällä pyrittiin rajaamaan vastaajakunta kohderyhmää vastaavaksi.

Kyselyyn pystyi vastamaan paikasta riippumatta käyttämällä tietokonetta, mobiililaitetta tai tablettia, jos niissä vain on toimiva internetyhteys. Kyselyyn vastaaminen ei vaatinut mitään muuta.

Kysely pyrittiin luomaan niin, että siinä olevat kysymykset ovat helposti ymmärrettäviä, eivätkä johdattele vastaajaa. Kysely pyrittiin pitämään lyhyenä, jotta vastaajia saataisiin mahdollisimman monta. Usein pitkät kyselyt karsivat pois vastaajia. Kysely on myös luotu vasta silloin, kun teoria oltiin suurimmaksi osaksi kirjoitettu opinnäytetyöstä. Näin tieto aiheesta oli tarpeeksi syvää kyselyä varten.

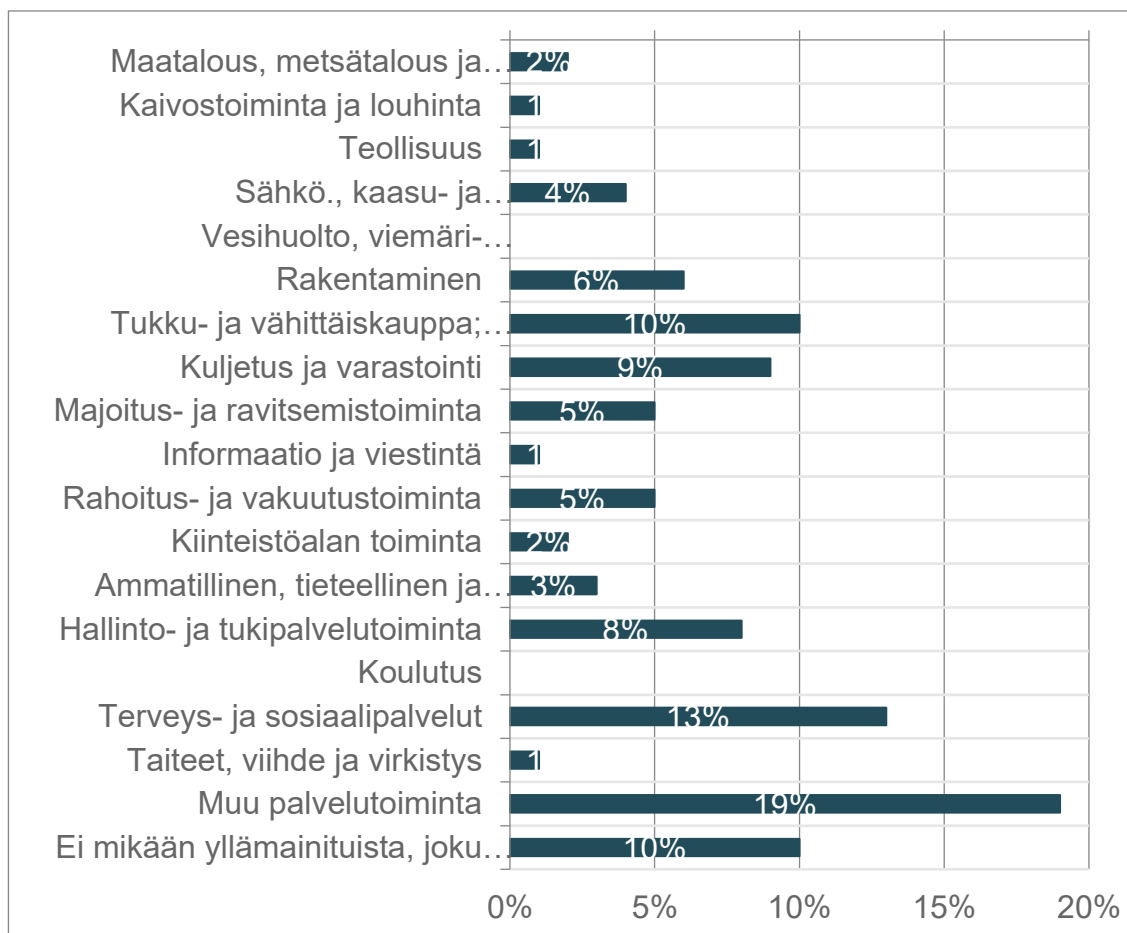
Kysely jaettiin Pohjois-Karjalan Yrittäjien kautta sähköpostilla tiistaina 28.3.2023 aamusta ja vastausaika oli perjantaihin 31.3.2023 kello 23.59 asti. Vastauksia tuli yhteensä 87 kappaletta. Kaksi vastaajista oli vastannut ensimmäiseen kysymykseen ”en”, jossa kysyttiin, onko vastaaja yksinyrittäjä. Näiden vastaajien loput vastaukset suodatettiin tuloksista pois, jotta kaikki kyselyyn vastanneet olivat yksinyrittäjiä. Tästä syystä myös ensimmäisen kyselyn taulukossa ”kyllä” vastauksella on täydet 100 %.

Sähköpostissa kerrottiin kyselyn tarkoitus, mihin tietoja käytetään, tutkimuksen kohderyhmä, opinnäytetyön ohjaava oppilaitos, ohjeet vastaamiseen ja vastausaika. Vastauksia käsiteltiin nimettöminä.

6 Tulokset

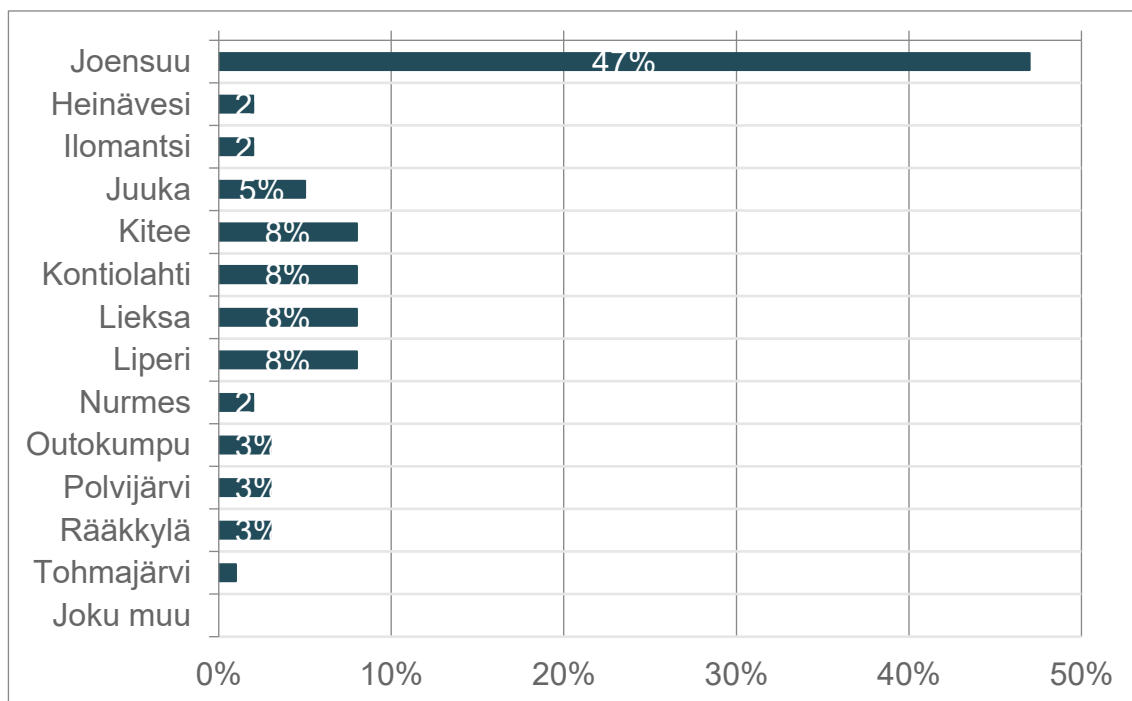
6.1 Taustatiedot

Vastanneita yksinyrittäjiä oli laajasti eri toimialoilta. Kuviossa 2 voi nähdä kuinka vastaajat jakaantuivat eri toimialoille. Suurin osuus oli ”Muu palvelutoiminta”. Heitä oli yhteensä 19 % vastanneista.

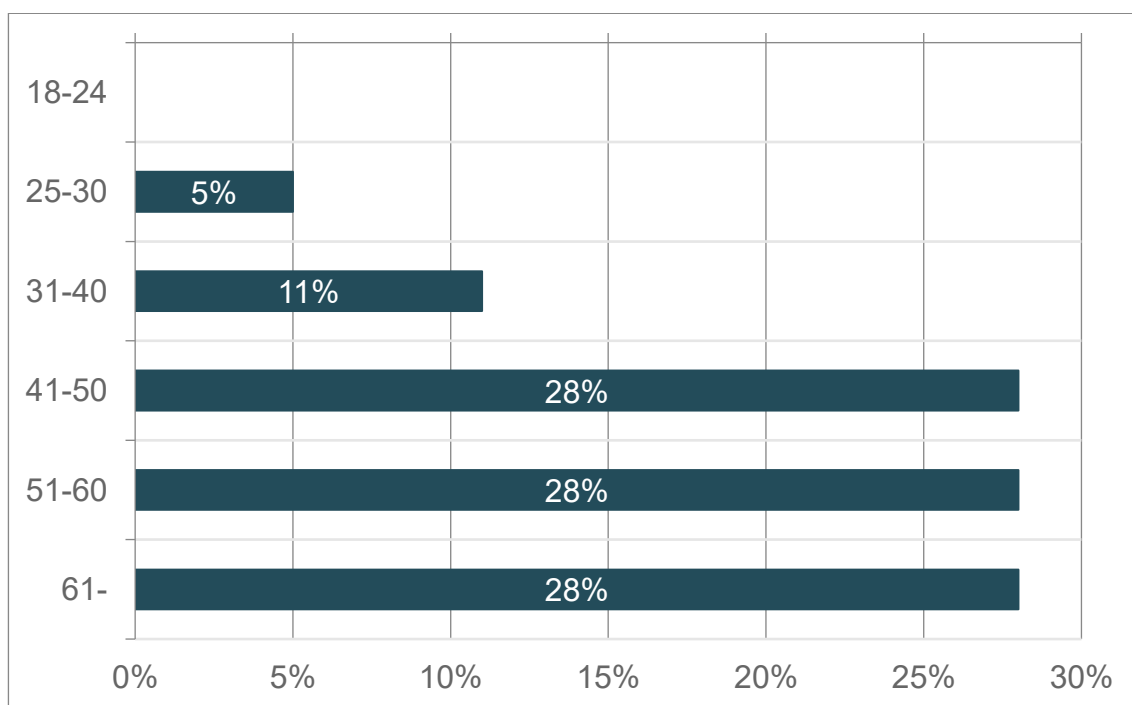
Kuvio 2. Kysymys 2. Millä toimialalla toimit yrittäjänä?

Kuviosta 3 pystyy tarkastelemaan vastanneiden yksinyrittäjien jakaantumista Pohjois-Karjalassa. Melkein puolet (47 %) vastauksista tuli Joensuusta. Kyselyssä oli myös vastausvaihtoehtona ”Joku muu”. Tämä ei saanut yhtään vastausta. Kaikki vastaajat olivat siis kohderyhmää, eli pohjoiskarjalaisten yritysten yksinyrittäjiä.

Kuvio 3. Kysymys 3. Missä kunnassa yrityksesi sijaitsee?

Kuviosta 4 näkee, että yksinyrittäjien ikäjakauma painottui yli 41-vuotiaisiin. Vastaajista 84 prosenttia oli iältään 41-vuotias tai vanhempi. 24-vuotiaita ja sitä nuorempia ei ollut vastaajissa ollenkaan. Loput 16 prosenttia oli 25–40-vuotiaita.

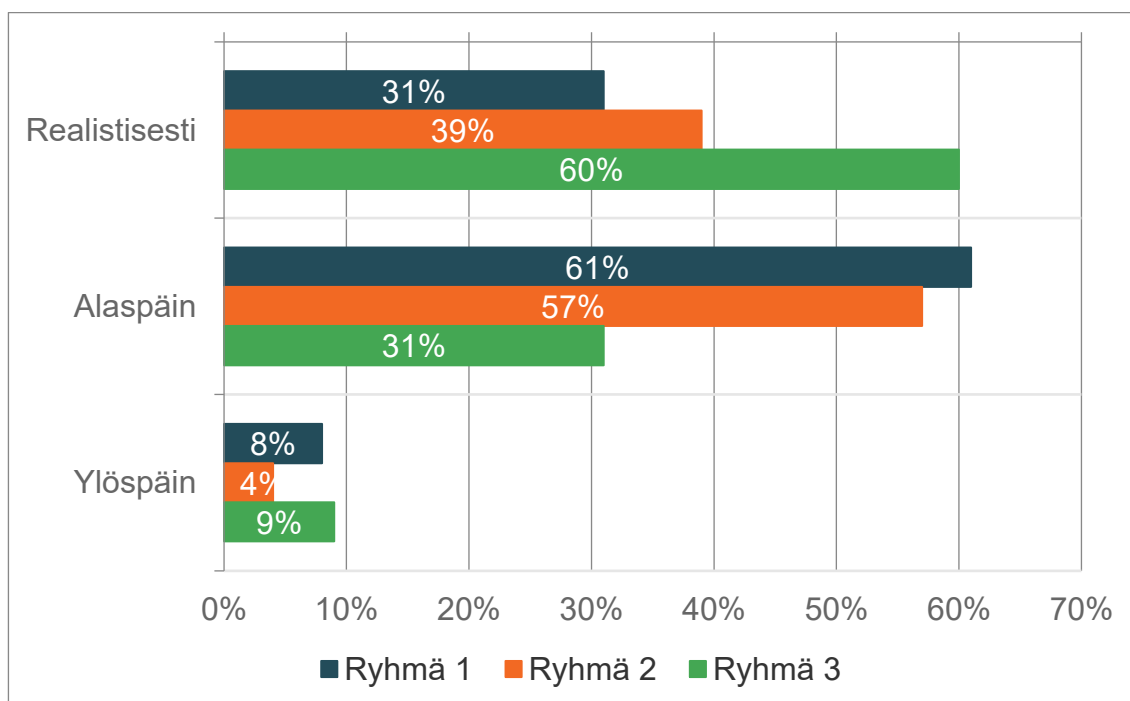
Kuvio 4. Kysymys 4. Mihin ikäluokkaan kuulut?

6.2 YEL-maksu eri ikäluokilla

Tarkastelua varten ikäluokat jaettiin kolmeen ryhmään:

- Ryhmä 1: 40-vuotiaat ja nuoremmat
- Ryhmä 2: 41–50-vuotiaat
- Ryhmä 3: 51-vuotiaat ja vanhemmat.

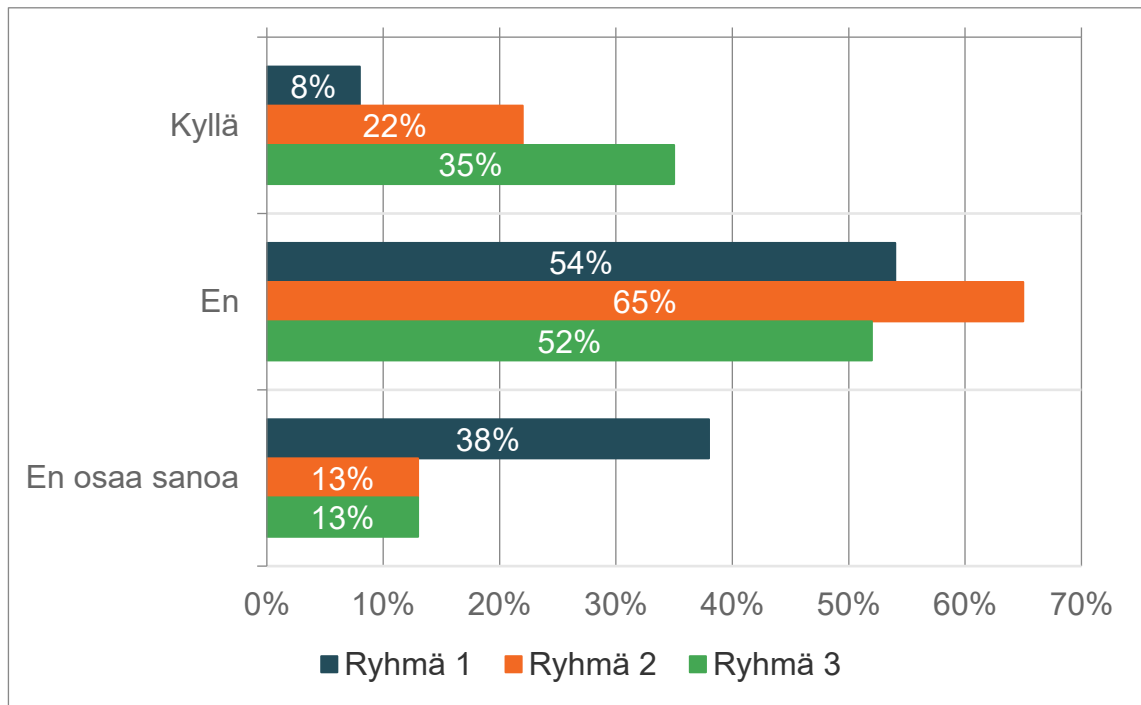
YEL-maksun määrittämisessä näkee kuvioista 5, että 50-vuotiaista ja nuoremmista yli puolet määrittä työtulonsa alaspäin. 51-vuotiasta ja vanhemmista vastaava määrä asetti työtulonsa realistisesti. Jokaisesta ikäluokasta työtulonsa ylöspäin määrittä ainoastaan alle kymmenen prosenttia. Prosentuaalisesti vähiten ylöspäin määrittä 41–50-vuotiaat. 40-vuotiaista ja nuoremmista realistisesti ja ylöspäin määrittä työtulonsa alle 40 %.

Kuvio 5. Kysymys 5. Kuinka määrität työtulosi YEL-maksua varten?

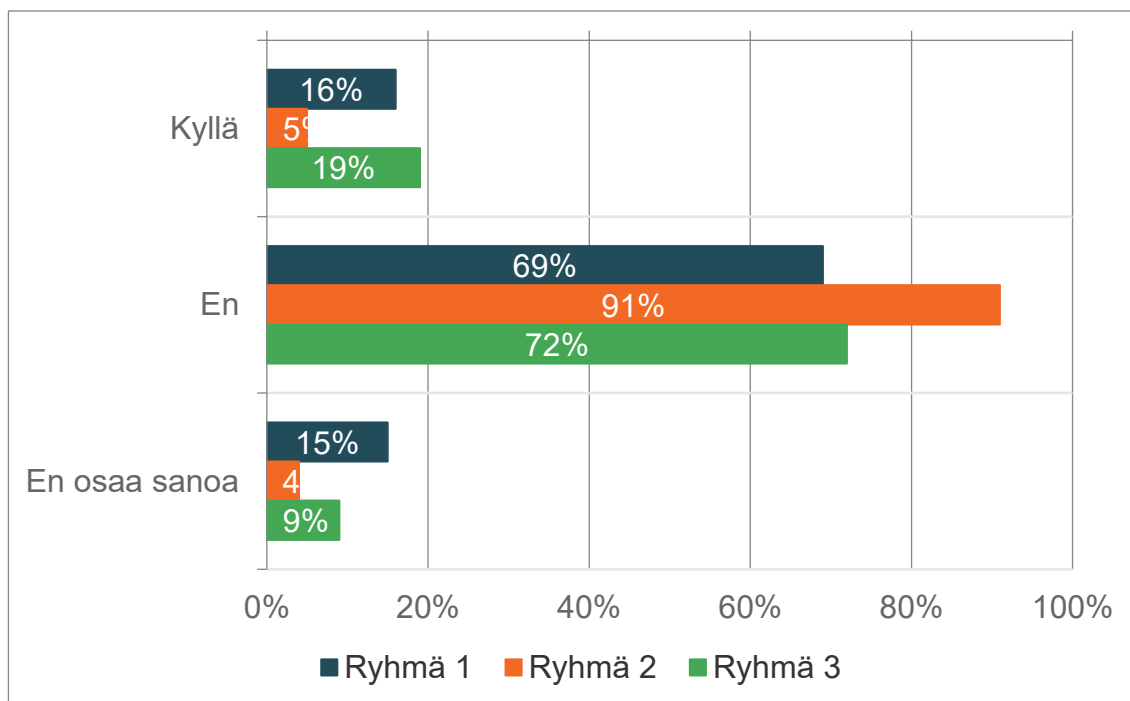
Kaikista ikäluokkien vastaajista yli 50 % sitä mieltä, että YEL-maksujen maksaminen ei ole kannattavaa. Kuvioista 6 näkee, että 41–50-vuotiaista YEL-maksun kokee kannattamattomana 65 %. Kannattavimmaksi YEL-maksun koki 51-

vuotiaat ja vanhemmat, heitä oli 35 prosenttia. 40-vuotiasta ja nuoremmista 38 % vastaajista ei osannut sanoa kokeeko YEL-maksun maksamisen kannattavaksi.

Kuvio 6. Kysymys 6. Koetko YEL-maksun maksamisen kannattavaksi?

Kuviosta 7 huomaa, että 41–50-vuotiaista 91 % vastaajista ei koe saavansa riittävää eläkettä maksamalla YEL-maksua. Ainoastaan 5 % vastaajista koki saavansa riittävän eläkkeen YEL-maksuilla. Kaikista ikäluokista reilusti yli puolet oli sitä mieltä, että YEL-maksuilla ei tule saamaan riittävää eläkettä itselleen.

Kuvio 7. Kysymys 7. Koetko, että nykyisillä YEL-maksuillasi saat kerrytettyä riittävän eläkkeen itsellesi?

6.3 Vaihtoehtoiset keinot eläkkeen kartuttamiseen

Tässä kappaleessa käytetään jaotteluun kappaleessa 7.2 kerrottuja ikäluokkia:

- Ryhmä 1: 40-vuotiaat ja nuoremmat
- Ryhmä 2: 41–50-vuotiaat
- Ryhmä 3: 51-vuotiaat ja vanhemmat.

Kuviossa 8 kysymys oli: ”Säästätkö eläkettä varten muulla tavoin? Jos säästät, niin miten?”. Vastajan oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Kysymykseen vastasi 85 yksityrittäjää. Valittujen vastausten lukumäärä oli 154. Kaikista ikäluokista vain 15–17 % vastasi, että ei säästä muulla tavoin eläkettään varten.

Kuviosta 8 huomaa, että eniten vastauksia ikäluokassa 40-vuotiaat ja nuoremmat olivat saaneet sijoittaminen suoriin osakkeisiin, sijoittamalla erilaisiin rahastoihin ja säästämällä tilille. Nämä olivat saanut viisi vastausta. Nuorimmasta ikäluokasta ei kukaan vastannut säästävänsä vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen.

Suosituimmat säästötavat 41–50-vuotiaissa eläkettä varten olivat sijoittaminen erilaisiin rahastoihin ja vapaaehtoinen eläkevakuutus. Näihin molempiin vastasi kymmenen yksinyrittäjää. Heidän ikäluokassaan huomattavasti pienempi prosenttiosuus säästi suoriin osakkeisiin tai tilille verrattuna 40-vuotiaisiin ja nuorempiin tai 51-vuotiaisiin ja vanhempiin. 51-vuotiaat ja sitä vanhemmat säästivät eniten sijoittamalla asuntoihin ja kiinteistöihin. Tähän vaihtoehtoon tuli yhteensä 20 vastausta. Toiseksi suosituin tapa oli sijoittaminen suoriin osakkeisiin ja kolmanneksi suosituin oli vapaaehtoinen eläkevakuutus.

Kysymyksessä 8 oli myös vaihtoehto, jossa vastaajat saivat kertoa, jos he säästivät eläkettä varten jollain muulla tavalla kuin valmiiksi annetuilla vaihtoehdoilla. Tähän vaihtoehtoon tuli kaksi vastausta jokaiselta ikäluokalta. Nämä muut keinot olivat metsän ostaminen, metsätalous ja lainojen nopeampi takaisinmaksu. Vastaukset olivat nimettömiä, joten avoimista vastauksista ei pystynyt päättelemään, mihin ikäluokkaan kukin vastaaja kuului.

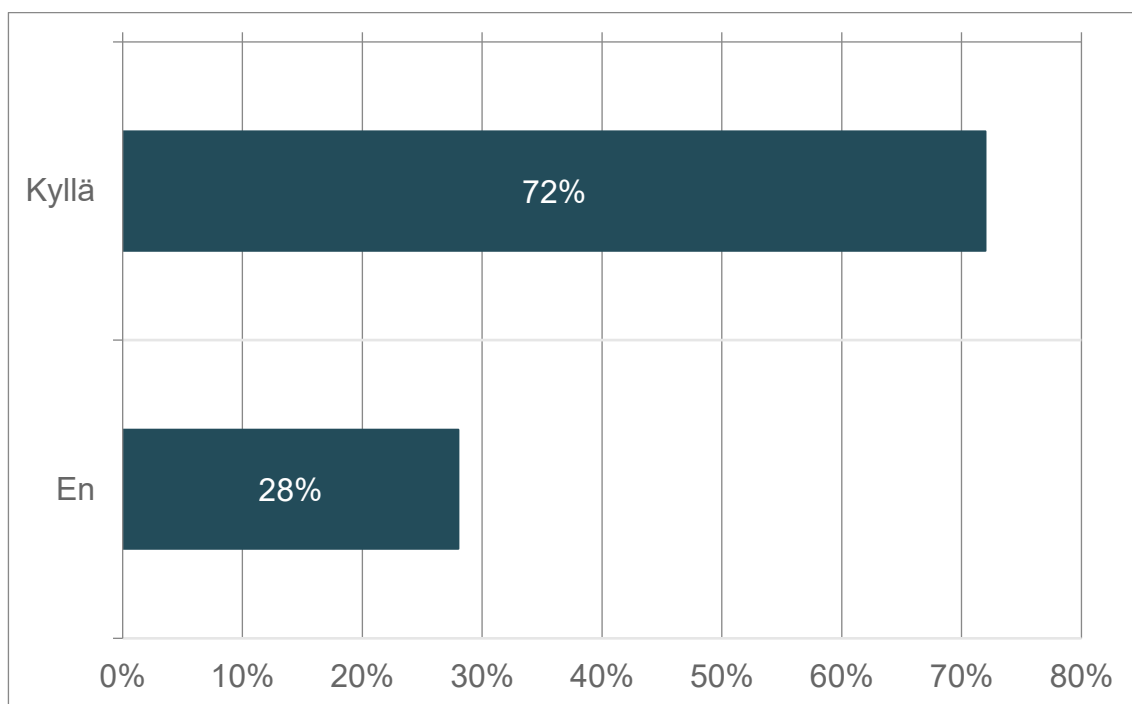
	Ryhmä 1		Ryhmä 2		Ryhmä 3		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Sijoittamalla suoriin osakkeisiin	5	38,5%	4	17,4%	18	39,1%	27
Sijoittamalla erilaisiin rahastoihin	5	38,5%	10	43,5%	16	34,8%	31
Säästämällä tilille	5	38,5%	4	17,4%	11	23,9%	20
Vapaaehtoisella eläkevakuutuksella	0	0,0%	10	43,5%	16	34,8%	26
Asunto-/kiinteistösijoittamalla	4	30,8%	6	26,1%	20	43,5%	30
Jotenkin muuten, miten?	2	15,4%	2	8,7%	2	4,3%	6
En säästä muulla tavoin	2	15,4%	4	17,4%	8	17,4%	14
Yhteensä	23		40		91		154

Kuvio 8. Kysymys 8. Säästätkö eläkettä varten muulla tavoin? Jos säästät niin miten?

6.4 YEL-lakiuudistus

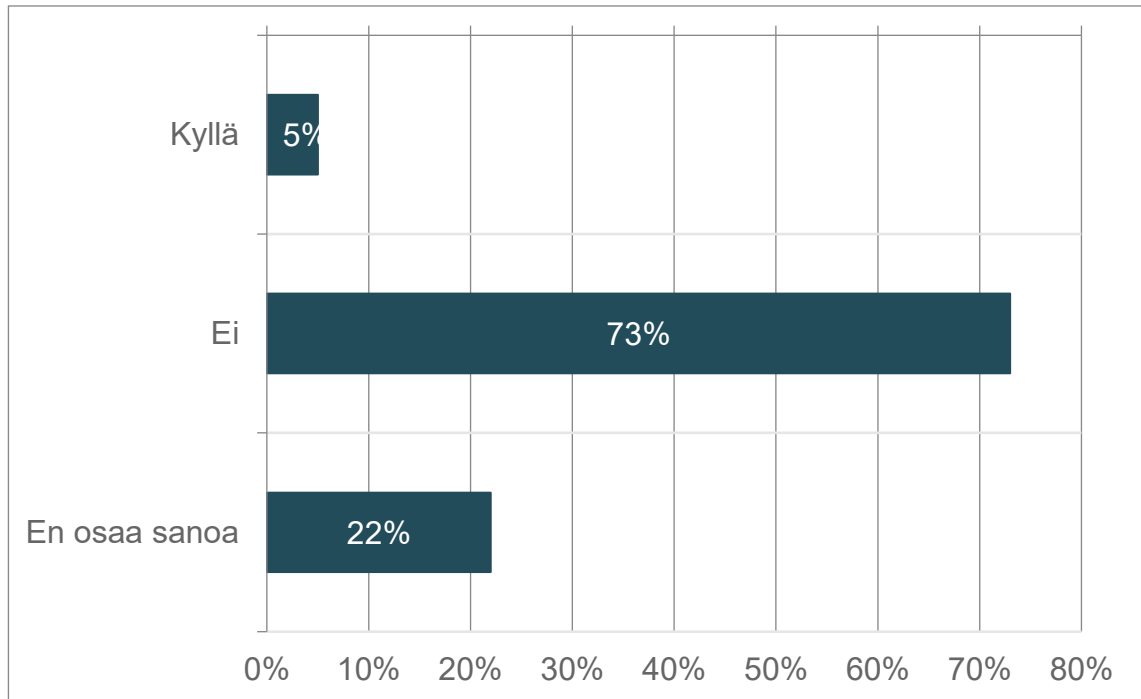
Kysymyksessä 11 (Kuvio 9) kysyttiin vastaajilta, onko heillä tietoa tammikuussa 2023 tapahtuneesta YEL-lakiuudistuksesta. Kaikista vastaajista 72 % vastasi

tietävänsä uudistuksesta, kun taas loput 28 % eivät olleet tietoisia lainsäädännön muutoksesta.

Kuvio 9. Kysymys 11. YEL-laki uudistui tammikuussa 2023. Tiedätkö, miten lainsäädäntö muuttui?

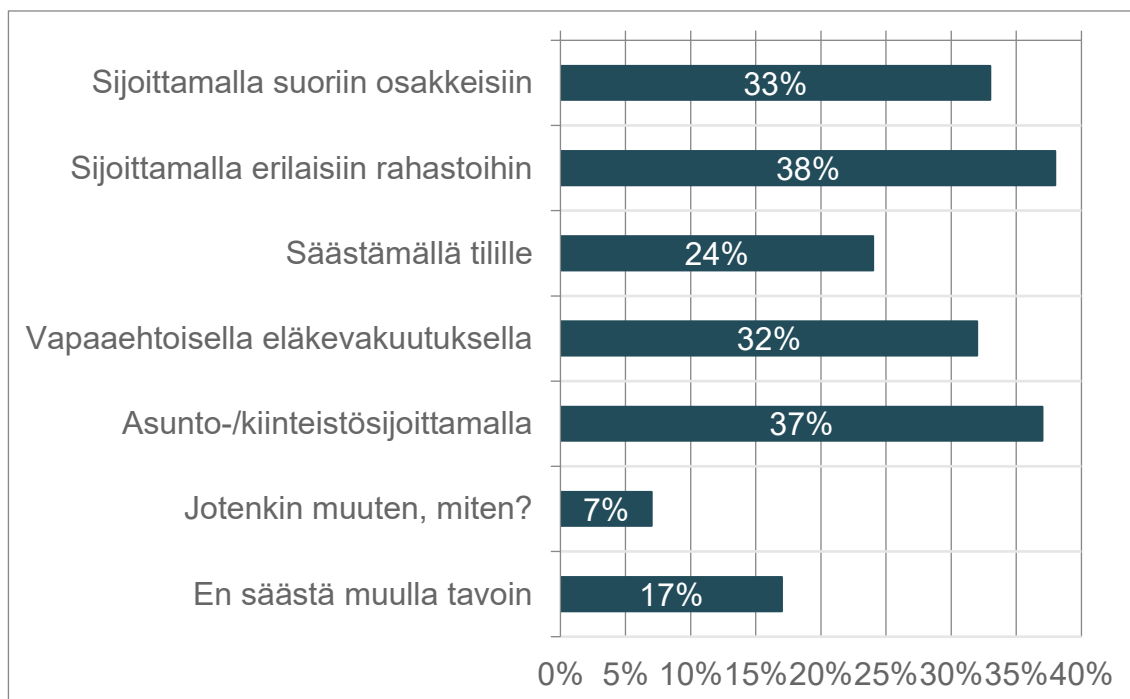
Kysymyksessä 12 (kuviokuva 10) kysyttiin, oliko YEL-lakiuudistuksella ollut vaikutusta vastaajien tapaan kerryttää eläkettään. Ainoastaan 5 % vastaajista vastasi, että uudistus vaikuttaa suoraan heidän oman eläkkeensä kerryttämiseen. 73 % vastaajista puolestaan ilmoitti, ettei heidän mielestään lakiuudistus vaikuta heidän tapansa kerryttää eläkettä.

Kuvio 10. Kysymys 12. Koetko, että YEL-lakiuudistus on vaikuttanut tapasi kerryttää eläkettä?

7 Johtopäätökset

Tämän kyselyn (Liite 1) pohjalta saatujen vastausten perusteella voidaan todeta kuviosta 5 että, melkein puolet Pohjois-Karjalan yksityisistä maksavat tällä hetkellä liian alhaista YEL-maksua ja säästävät eläkettään varten jollain muulla tavoin, kuten kuviosta 11 ilmenee. Ainoastaan 17 % vastaajista ei säästä muulla tavoin eläkettään varten, kuin YEL-maksun kautta. Pelkkä tilille säästäminen oli vähiten suosittu vaihtoehto, mahdollisesti inflaation aiheuttaman arvon alenemisen vuoksi.

Kuvio 11. Kysymys 8. Säästätkö eläkettä varten muulla tavoin? Jos säästät niin miten?

Eläkesäästämiskeinoissa havaittiin eroja eri ikäluokkien välillä. Esimerkiksi nuoremmat yksityrittäjät suosivat sijoittamista suoriin osakkeisiin, erilaisiin rahastoihin ja säästämiseen tilille, kun taas vanhemmat ikäluokat suosivat enemmän asunto- ja kiinteistösijoittamista, kuten kuvio 8 havainnollistaa.

Tulosten vertailu ikäryhmittäin osoitti myös, että yksikään 40-vuotiaista tai nuoremista vastaajista ei omista vapaaehtoista eläkevakuutusta (Kuvio 8). Sen sijaan yli 40-vuotiaiden keskuudessa vapaaehtoinen eläkevakuutus oli erittäin suosittu säästämisen muoto. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen suosion vähenemisen suurin syy lienee vuonna 2010 valtion tekemät muutokset vakuutusehtoihin (Tenhunen & Vaitinen, 2016, 89).

Ikäryhmiä vertailtaessa pystyi havaitsemaan, että 51-vuotiailla ja sitä vanhemmilla asunto- ja kiinteistösijoittaminen on suositumpaa kuin muissa ikäryhmissä. Näistä vastaajista 43 % ilmoitti säästävänsä eläkettään varten asunto- ja kiinteistösijoittamalla. Tähän suurimpana vaikuttavana tekijänä lienee varallisuuden kertyminen ja sitä seurannut mahdollisuus tehdä suurempia investointeja, kuten asunnon tai kiinteistön osto. Nuorilla yrittäjillä ei usein ole vielä kertynyt

merkittävää varallisuutta, mikä rajoittaa mahdollisuutta tehdä suuria sijoituksia. Sen sijaan rahastoihin ja osakkeisiin sijoittaminen on yleensä mahdollista pienemmilläkin summilla.

Saatuja tuloksia voidaan verrata maaliskuussa 2021 tehtyyn yrittäjägalluppiin, joka kohdistettiin pk-yrityksiin. Tuloksista voidaan havaita tiettyjä yhtäläisyyksiä. Kuviossa 12 kysyttiin, miten yrittäjät varautuvat vanhuuden päiviinsä. Siinä tulokset olivat samansuuntaiset kuin pohjoiskarjalan yksinyrittäjille tehdyn kyselyn (kuvio 11) tulokset. Monet yrittäjät säästävät eläkettään erilaisilla sijoitustoiminnoilla. Tässä opinnäytetyössä sijoitustoiminnot jaettiin eri luokkiin, kun taas yrittäjien tekemässä kyselyssä ne olivat saman vastausvaihtoehdon alla. Vapaaehtoinen eläkevakuutus oli myös suosittu vaihtoehto eläkesäästämiseksi. Opinnäytetyön kyselyyn vastanneista 32 prosenttia ilmoitti säästävänsä siihen. Yrittäjien kyselyyn vastanneiden tulos oli melkein sama, 35 prosenttia.

Kuvio 12. Miten olet varautunut vanhuuden päiviin? 2021. (Yrittäjät 2023c.)

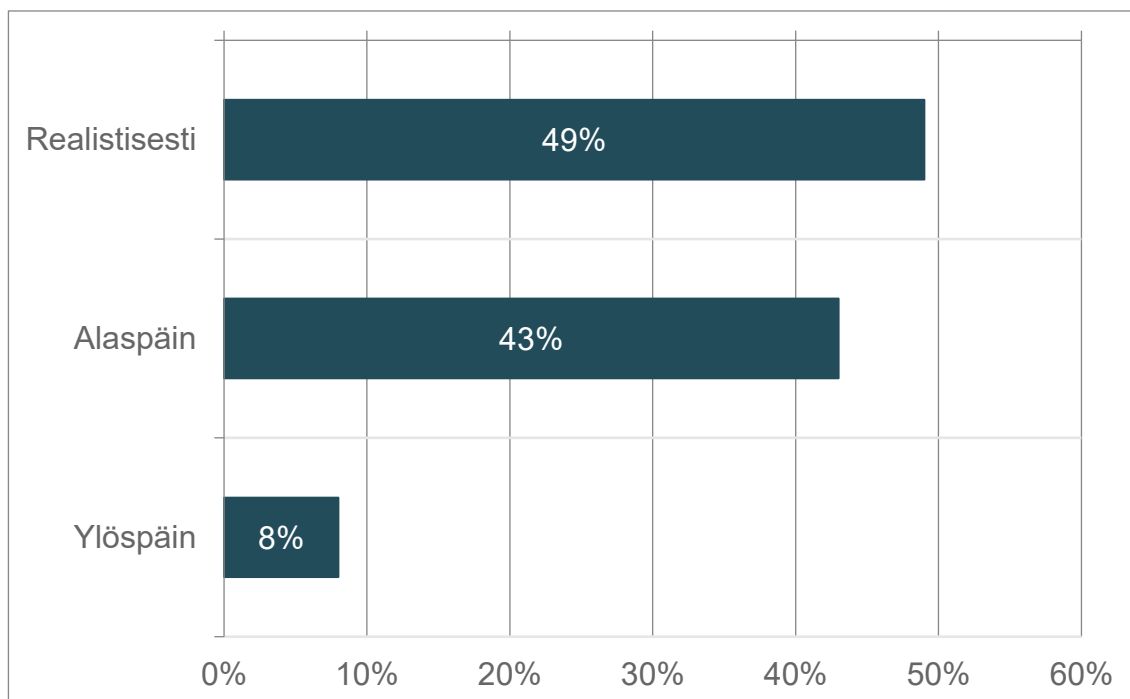
Yksinyrittäjien luottamus siihen, että he saavat riittävän eläkkeen pelkästään maksamalla YEL-maksun, on heikko. Kyselyn perusteella 77 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että YEL-maksujen maksaminen yksinään ei tule takaamaan

heille riittävää eläkettä, ja 8 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiaan. Tämän vuoksi monet heistä turvaavat eläkepäivänsä säästämällä omilla keinoillaan.

Avoimissa vastauksissa useat vastaajat mainitsivat, että YEL-maksut ovat kohtuuttoman korkeat verrattuna siihen eläkkeeseen, jonka he maksuillaan saavat. Eläkkeen määrä herätti huolta monissa vastaajissa, ja he epäilivät, että YEL-järjestelmään olisi tulevaisuudessa tehtävä merkittäviä rakenteellisia muutoksia, jotta kaikkien yrittäjien eläkkeet voitaisiin maksaa. Muutamat vastaajat totesivat, että siirtyminen palkkatöihin olisi heille turvallisempi tapa varmistaa oma eläkkeensä.

Kuvion 6 tulokset osoittavat, että eri ikäluokkien välillä ei ollut merkittävää eroa kumman he kokevat luotettavammaksi, YEL-maksun vai oman säästämisen eläkesäästämisen kannalta. Yhteenvetona voidaan todeta, että suurin osa vastaajista pitää omaa säästämistä luotettavampana eläkesäästämisen muotona kuin YEL-maksua. On myös kuitenkin joukko vastaajia, jotka pitävät YEL-maksu luotettavana vaihtoehtona. Lisäksi osa vastaajista ei osaa sanoa, kumpi vaihtoehto on luotettavampi. On tärkeää huomioida, että tulokset perustuvat vastaajien mielipiteisiin, ja yksilölliset näkemykset ja taloudellinen tilanne voivat vaikuttaa mielipiteisiin eläkesäästämisen luotettavuudesta.

Kuviosta 12 käy ilmi, kuinka kaikki vastaajat ovat määrittäneet työtulonsa. Mielienkiintoista on, että noin puolet vastaajista on asettanut työtulonsa alapäin, kun taas vain kahdeksan prosenttia on asettanut sen ylöspäin. Varman mukaan lisämaksua voi maksaa joka vuosi, mutta työtuloa voi pienentää enintään kolmena vuonna seitsemän peräkkäisen kalenterivuoden aikana (Varma 2022a). Tämän kyselyn tuloksista käy ilmi, miten yksinyrittäjät tällä hetkellä määrittävät työtulonsa. Vuoden 2023 tammikuussa voimaan astunut lakimuutos, joka edellyttää työeläkeyhtiöitä tarkistamaan yrittäjien työtulot joka kolmas vuosi, saattaa vaikuttaa vastaajien työtulon määrittämiseen tulevaisuudessa.

Kuvio 12. Kysymys 5. Kuinka määrität työtulosi YEL-maksua varten?

Avoimissa vastauksissa oli hyvää pohdintaa YEL-järjestelmästä. Monet vastaajat mainitsivat maksavansa YEL-maksua sosiaaliturvan takia ja säästävänsä eläkettään varten muilla tavoilla. Tämän vuoksi on todennäköisesti merkittävä ero kysymysten 6 ja 7 vastausten välillä. Kysymyksessä 6 tiedusteltiin, pitävätkö vastaajat YEL-maksun maksamista kannattavana, ja siihen myönteisesti vastasi 27 % vastaajista. Kysymyksessä 7 kysyttiin puolestaan, uskovatko vastaajat kerryttävänsä riittävän eläkkeet maksamalla YEL-maksu, ja tähän myönteisesti vastasi vain 15 prosenttia. Näiden ”Kyllä” vastausten välillä on 12 prosentin ero. Tämä ero voisi selittyä juuri YEL-maksujen tarjoamalla sosiaaliturvalla, eikä pelkästään kertyvällä eläkkeellä.

Kun tarkastellaan kuviota 9, voidaan todeta, että suurin osa vastaajista (72 %) ilmoittaa tietävänsä, miten YEL-lainsäädäntö muuttui uudistuksen myötä, kun taas 28 % vastaajista ei tiedä muutoksista. Tämä osoittaa, että suuri osa vastaajista on tietoinen uudistuksesta. On kuitenkin huomionarvoista, että yli neljäsosa vastaajista ei ole ollut tietoinen muutoksista, ottaen huomioon kuinka paljon asia on ollut mediassa viimeisen vuoden aikana esillä.

Kuviosta 10 voidaan havaita, että tämä lakiuudistus on vaikuttanut vain viiden prosentin vastaajien tapaan kerryttää eläkettään. Suurin osa vastaajista (73 %) ei koe muutoksen vaikuttaneen heidän eläkkeen kerryttämistapaansa, kun taas 22 % ei osaa sanoa. Tämä viittaa siihen, että valtaosa vastaajista ei ole havainnut merkittäviä muutoksia YEL-lakiuudistuksen vaikutuksesta heidän eläkesäästämiseensä.

Lopputulena voidaan todeta, että pohjoiskarjalaisten yksinyrittäjien keskuudessa suuri osa säästää eläkettään muilla tavoilla, kuin pelkästään YEL-maksun kautta. Yrittäjät suosivat erilaisia sijoitus- ja säästämistapoja, kuten suoria osakkeita, rahastoja ja tilille säästämistä. Tulokset osoittavat myös ikäryhmien välisiä eroja säästämistavoissa, ja vanhemmat yrittäjät suosivat enemmän asunto- ja kiinteistösijoittamista. Vapaaehtoinen eläkevakuutus on suosittu vaihtoehto eläkesäästämisessä, erityisesti yli 40-vuotiaiden keskuudessa.

YEL-maksujen suhteen yrittäjien luottamus siihen, että ne takaisivat riittävän eläkkeen, on heikko. Monet yrittäjät pitävät omaa säästämistä luotettavampana tapana varautua eläkepäiviin. Avoimissa vastauksissa mainitaan huoli YEL-järjestelmän korkeista maksuista suhteessa saatavaan eläkkeeseen, ja jotkut harkitsevat siirtymistä palkkatöihin turvatakseen eläkkeensä.

Tulokset myös osoittivat, että YEL-lainsäädännön uudistusta koskeva tietoisuus on melko hyvä. Ainoastaan noin neljännes vastaajista ei ollut tietoinen muutoksista. Suurin osa vastaajista ei koe uudistuksen vaikuttaneen merkittävästi heidän eläkesäästämistapaansa.

On tärkeää kuitenkin huomata, että tulokset perustuvat vastaajien mielipiteisiin ja voi olla yksilöllisiä eroja näkemyksissä eläkesäästämisen luotettavuudesta sekä taloudellisesta tilanteesta.

7.1 Luotettavuus ja pätevyys

Tulosten luotettavuus, eli niiden tarkkuus ja kyky tuottaa samat tulokset uudelleentoteutuksessa samoilla vastaajilla, on tärkeä näkökulma tutkimuksessa. Satunnaisvirheet voivat kuitenkin vaikuttaa tulosten luotettavuuteen heikentävästi. (Vilka, 2015, 194). Tässä kyselytutkimuksessa tällainen satunnaisvirhe voi esimerkiksi ilmetä vastaajan erilaisena tulkintana kysymyksestä, kun tarkoitus on ollut toinen.

Tutkimus tuotettiin verkkokyselynä, joka jaettiin sähköpostitse tietyille kohderyhmälle. Tällä rajasi vastaajien joukkoa, koska kyselyä ei jaettu julkisesti. Tämä mahdollisti sen, että voitiin olettaa vastaajien ymmärtävän käytetyt termit ja kysymykset kyselyssä. Kuitenkin on mahdollista, että joidenkin kysymysten kohdalla vastaaja ei ole paneutunut kysymykseen riittävästi ja näin ollen on tulkinut sen väärin.

Tutkimuksen pätevyys liittyy siihen, miten hyvin kysely pystyy mittaamaan sitä, mitä sen on tarkoitus selvittää. Tulokset voivat vääristyä, jos vastaajat eivät ymmärrä kysymyksiä niin kuin on oletettu. Pätevässä tutkimuksessa tulisi välttää systemaattisia virheitä. (Vilka, 2015, 193–194.) Siksi kyselyä laadittaessa kysymykset ja vastaukset on muotoiltu mahdollisimman selkeästi.

Tutkimuksen validiteetti, eli sen pätevyden arviointi, voidaan katsoa hyväksi, koska kysely onnistui selvittämään vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tarkoituksena oli siirtää opinnäytetyössä käytetyt aihealueet kyselylomakkeeseen ja tätä kautta tutkia pohjoiskarjalain yksinyrittäjien eläkesäästämistä.

Lähteet

- Elo 2022. Maksut ja todistukset.
<https://www.elo.fi/fi-fi/yrittaja/yel-vakuuttaminen/maksut-ja-todistukset> 8.12.2022.
- Elo, H. & Saarhelo, J. 2018. Osakesijoittajan maailmanvalloitus. Helsinki: Alma Talent.
- Eläketurvakeskus 2022a. YEL-yrittäjät.
<https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketuran-kattavuus-ja-vakuuttaminen/yel-yrittajat/> 8.12.2022.
- Eläketurvakeskus 2022b. Yrittäjävalvonta.
<https://www.etk.fi/palvelut-asiantuntijoille/tyoelakevakuuttamisen-valvonta/yrittajavalvonta/> 8.12.2022.
- Eläketurvakeskus 2022c. Yli puolet yrittäjistä kokee maksavansa itselleen riittävää eläkettä. <https://www.etk.fi/ajankohtaista/yli-puolet-yrittajista-kokee-maksavansa-itselleen-riittavaa-elaketta/> 8.12.2022.
- Fasoúlas, E. & Manninen, P. & Niiranen, V. 2019. Sijoittajan verotus ja verosuunnittelu. Helsinki: Alma Talent.
- Ilmarinen 2022a. Yrittäjä, näin vähennät YEL-vakuutusmaksusi verotuksessa. <https://www.ilmarinen.fi/tietoa-ilmarisesta/ajankohtaista/blogit-ja-artikkelit/2021/yel-maksujen-vahentaminen-verotuksessa/> 8.12.2022.
- Ilmarinen 2022b. YEL-maksun jousto tilapäisesti.
<https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-maksut-ja-lasku-asiat/yel-jousto/> 30.12.2022.
- Ilmarinen 2022c. YEL-uudistus voimaan vuodenvaihteessa.
<https://www.ilmarinen.fi/tietoa-ilmarisesta/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2022/yel-uudistus-voimaan/> 7.3.2023.
- Jämsén, N. 2020. Sijoittaminen eläkesäästämisen muotona verrattuna YEL-vakuutukseen yrittäjän näkökulmasta.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/343942/Jamsen_Nea.pdf?sequence=2&isAllowed=y 24.4.2023.
- Kaarto, M. 2015. Sijoita asuntoihin 2. painos. KM Growth Oy.
- Kallunki, J. & Niemelä, J. & Martikainen M 2019. Ammattimainen sijoittaminen. Helsinki: Alma Talent.
- Kauppalehti 2023. Talletuskorot 2023.
<https://www.kauppalehti.fi/porssi/korot/talletuskorot> 12.5.2023.
- Kauppila, K. & Puttonen, V. & Repo, E. 2020. Miten sijoitan rahastoihin. Helsinki: Alma Talent.
- Kontkanen, E. 2013. Pankkitoiminnan käsikirja. 3. uudempi painos. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus.
- KTI 2020. Kiinteistösijoitusten tuotot kiinteistötyypeittäin 2019.
<https://kti.fi/kti-kiinteistoindeksi-kiinteistosijoitukset-tuottivat-8-8-vuonna-2019/> 2.1.2023.
- Laaksonen, J. 2012. Eläkesäästäminen.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/46738/Laaksonen_Jani.pdf?sequence=1 27.4.2023.
- Lehtipuu, U. & Uotila T. 2022. 8 tapaa menestyä asuntosijoittajana. Helsinki: Alma Talent.
- Mähkä, M. 2021. Rahastokirja. Helsinki: Alma Talent.

- Nummenmaa, L & Holopainen, M & Pulkkinen, P. 2014. Tilastollisten menetelmien perusteet. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Orava, J. Turunen, O. 2013. Osta, vuokraa, vaurastu. Helsinki: Talentum Media Oy
- Rahoitusvakuusvirasto 2022a. Talletussuoja.
<https://rvv.fi/talletussuoja> 30.12.2022.
- Reinikainen, P. 2022. Yrittäjät. Katso esimerkit: Näin YEL-työtulo lasketaan jatkossakin – ”Ei tule muuttumaan missään tilanteessa”.
<https://www.yrittajat.fi/uutiset/katso-esimerkit-nain-yel-tyotulo-laske-taan-jatkossakin-ei-tule-muuttumaan-missaan-tilanteessa/>
10.4.2023.
- Rissanen, J. & Grönlund, H. & Herrlin, O. & Kouvonen, K. & Levander, M. & Lilius, S. & Mannonen, H. & Mustonen, P. & Perälehto-Virkkala, A. & Suotunen, U. 2017. Työeläke. Helsinki: FINVA Finanssikoulutus Oy.
- SKVL 2023a. Varainsiirtovero ja sen maksaminen asunnon oston yhteydessä.
<https://skvl.fi/ajankohtaista/asunnon-osto-varainsiirtovero/>
23.4.2023.
- SKVL 2023b. Asunnon myyminen: myyntivoittovero.
<https://skvl.fi/myymassa/asunnon-myyminen-myyntivoiton-verotus/>
23.4.2023.
- S-pankki 2023a. Säästötilit.
<https://www.s-pankki.fi/fi/saastaminen-ja-sijoittaminen/saastotilit/>
1.1.2023.
- Stat2023a. Kiinteistö. <https://www.stat.fi/meta/kas/kiinteisto.html> 28.4.2023.
- Saario S. 2012. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Suomi 2023a. Osakeyhtiön perustaminen.
<https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/osakeyhtio/osakeyhtion-perustaminen> 6.5.2023.
- TalousSuomi 2023a. Osakesijoittaminen.
<https://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osakesijoittaminen> 15.5.2023.
- Tenhunen, S. & Vaittinen, R. 2016. Eläketalous 2. painos. Turenki: FINVA Finanssikoulutus Oy.
- Tilastokeskus 2022a. Yksinäisyrittäjä.
<https://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/yksyrit.html> 6.12.2022.
- Tilastokeskus 2023b. Pk-yritys.
https://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html 16.5.2023.
- Työeläke 2022a. Yrittäjän eläketurva.
<https://www.tyoelake.fi/yrittajan-elaketurva/yrittajan-sosiaaliturva-perustuu-yel-tyotuloon/> 8.12.2022.
- Varma 2022a. YEL-maksun jousto.
<https://www.varma.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-maksun-jousto/>
11.12.2022. ja 5.4.2023.
- Varma 2022a. YEL-työtulon määrittäminen.
<https://www.varma.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-tyotulon-maarittaminen/> 8.12.2022.
- Vero 2023a. Pääomatulon veroprosentti.
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/paaomatulot/> 20.2.2023.
- Vero 2023b. Pitkäaikaissäätämissopimuksen ja yksityishenkilön ottaman

- vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus.
<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48212/pitkaaikaissaaستمissopimuksen-ja-yksityishenkilön-ottaman-vapaaehtoisen-yksilöllisen-eläkevakuutuksen-verotus2/> 9.2.2023.
- Vero 2023c. Sosiaalivakuutusmaksut.
<https://www.vero.fi/yrietykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/yrietyt-tyonantajana/sosiaalivakuutusmaksut/> 15.5.2023.
- Verotieto Oy. 2021. Yrietyksen verotietopaketti. Helsinki: Verotieto Oy.
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehittä 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Yrietyjät 2022a. Yksinyrietyjät.
<https://www.yrietyajat.fi/palvelut-ja-edut/yhteiso/yksinyrietyajat/>
6.12.2022.
- Yrietyjät 2023b. Yrietyjägallup: Yrietyjien luottamus YEL-järjestelmään horjuu.
<https://www.yrietyajat.fi/tiedotteet/yrietyajagallup-yrietyjien-luottamus-yel-jarjestelmaan-horjuu/> 9.3.2023.
- Yrietyjät 2023c. Miten olet varautunut vanhuuden päiviin?
<https://www.yrietyajat.fi/tiedotteet/yrietyajagallup-yrietyjien-luottamus-yel-jarjestelmaan-horjuu/> 18.5.2023.
- Yrietystulkki 2023a. Palkan sivukulut.
<https://yrietystulkki.fi/fi/alue/business tampere/toimiva-yrietyaja/talous-hallinto/palkan-sivukulut/> 15.5.2023.

Yksinyrittäjän eläkesäästäminen kysely

1. Oletko yksinyrittäjä?

Kyllä

En

2. Millä toimialalla toimit yrittäjänä?

Maatalous, metsätalous ja kalatalous

Kaivostoiminta ja louhinta

Teollisuus

Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta

Vesihuolto, viemäri-/jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito

Rakentaminen

Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus

Kuljetus ja varastointi

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Informaatio ja viestintä

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Kiinteistöalan toiminta

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta

Koulutus

Terveys- ja sosiaalipalvelut

Taiteet, viihde ja virkistys

Muu palvelutoiminta

Ei mikään yllämainituista, joku muu

3. Missä kunnassa yrityksesi sijaitsee?

Joensuu

Heinävesi

Ilomantsi

Juuka

Kitee

Kontiolahti

Lieksa

Liperi

Nurmes

Outokumpu

Polvijärvi

Rääkkylä

Tohmajärvi

Joku muu

4. Mihin ikäluokkaan kuulut?

18–24

25–30

31–40

41–50

51–60

61–

5. Kuinka määrität työtulosi YEL-maksua varten?

Realistisesti

Alaspäin

Ylöspäin

6. Koetko YEL-maksun maksamisen kannattavaksi?

Kyllä

En

En osaa sanoa

7. Koetko, että nykyisillä YEL-maksuillasi saat kerrytettyä riittävän eläkkeen itsellesi?

Kyllä

En

En osaa sanoa

8. Säästätö eläkettä varten muulla tavoin? Jos säästät niin miten?

Sijoittamalla suoriin osakkeisiin

Sijoittamalla erilaisiin rahastoihin

Säästämällä tilille

Vapaaehtoisella eläkevakuutuksella

Asunto-/kiinteistösijoittamalla

Jotenkin muuten, miten?

En säästä muulla tavoin

9. Jos säästät eläkettä varten muulla tavoin kuin maksamalla YEL-maksua, teetkö sen yksityishenkilönä vai yrityksen nimissä?

Yksityishenkilönä

Yrityksen nimissä

Molempina

En säästä muulla tavoin

10. Kumman koet luotettavammaksi eläkesäästämiseksi, YEL-maksun vai oman säästämisen

YEL-maksu

Oma säästäminen

En osaa sanoa

11. YEL-laki uudistui tammikuussa 2023. Tiedätkö, miten lainsäädäntö muuttui?

Kyllä

En

12. Koetko, että YEL-lakiuudistus on vaikuttanut tapaasi kerryttää eläkettä?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

13. Mikä on mielestäsi hyvää ja/tai huonoa nykyisessä YEL-järjestelmässä? Voit myös vapaasti kertoa, jos mielessäsi on joitain konkreettisia muutoksia, joita tekisit YEL-järjestelmään.